

לקוטי תורה • פרשת ראה • מאמר 10

אני לדודי ודודי לי

אני לדודי ודודי לי

אלול הוא הזמן שבו המלך "בשדה": לפני הגילוי של ראש השנה ויום הכיפורים, אור פני ה' מאיר לכולם מבחינת אל, מאור אין סוף עצמו. יהודי יוצא לקראתו כשהוא מחפש "משם" את הניצוץ האבוד שבתוכו, ומחזיק באהבה שהוא מוצא באמצעות כלים של תורה וחסד.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/10](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/10)

הנקודה

אלול הוא הזמן שבו המלך "בשדה": לפני הגילוי של ראש השנה ויום הכיפורים, אור פני ה' מאיר לכולם מבחינת אל, מאור אין סוף עצמו. יהודי יוצא לקראתו כשהוא מחפש "משם" את הניצוץ האבוד שבתוכו, ומחזיק באהבה שהוא מוצא באמצעות כלים של תורה וחסד.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

"אני לדודי ודודי ליי" הם ראשי התיבות של אלול. אלול הוא אתערותא דלתתא; בראש השנה וכיום הכיפורים נמשכות מלמעלה אהבה ויראה, והמתנה הזאת זקוקה להכנה של אלול. אם ייג מדות הרחמים מאירות באלול, מדוע אין הוא חג? מפני שאלול דומה למלך שמקבלים את פניו בשדה לפני כניסתו להיכלו: כל אחד יכול לבוא, והוא מקבל את כולם בפנים מאירות. האור שמאיר אז נובע מבחינת אל, מאור אין סוף עצמו, והוא מתאים לניצוץ של אל שבכל יהודי – ישראל, שר אל – הנעלה מן השכל ומתגלה כשאדם מניח הצדה את רצונו שלו. בתוך האדם יש עיר, שדה ומדבר, וה' אינו שוכן במדבר של מעשים ודיבורים מיותרים. התיקון הוא "ובקשתם משם": לחפש בעברו של האדם את המקום שבו אבד הניצוץ ולעורר עליו רחמים; ואם לא מתעוררים בו רחמים, עליו להלבין את אדמומיות החטא באמצעות "אש שלמטה" – צום. את האהבה הנסתרת, לאחר שמוצאים אותה, יש להחזיק בכלים של תורה וצדקה.

מבנה

1	אלול: המלך בשדה	2-11
	אלול הוא אתערותא דלתתא המכינה את הגילוי של ראש השנה ויום הכיפורים. ייג מדות הרחמים מאירות באלול כשהמלך מקבל את פני כולם בשדה, מבחינת אל, מאור אין סוף עצמו, והוא הניצוץ השולט בכל יהודי.	
2	המדבר שבתוכנו והחיפוש "משם"	6-31
	לאדם יש עיר, שדה ומדבר של מעשים, דיבורים ומחשבות מיותרים, שה' אינו שוכן בו. יש לחפש "משם" את האור הנסתר שבתוכו, במקום הקליפות שבו אבד, באמצעות דיבור קדוש, נפילת אפיים ובחינה עצמית כנה.	
3	רחמים והאש שלמטה	7
	רחמי יעקב גואלים את אהבת אברהם מן הגלות. מי שאינו מרגיש דבר צריך ללמוד מן האיבר שנכרת שהוא מנותק וזקוק לרחמים גדולים עוד יותר; ואם גם זה אינו מועיל, "אש שלמטה" – צום – מלבינה את אדמומיות החטא, ואור פני ה' מאיר.	
4	להחזיק באהבה: תורה וחסד	9-8
	את האהבה שמקורה במחשבה הקדומה, לאחר שמוצאים אותה, יש להחזיק בכלים – באותיות התורה שבכתב והתורה שבעל פה – כשם שהאש זקוקה לפתילה; באמצעות התורה והצדקה ישראל "מפרנסים" את אביהם שבשמים.	
5	סיכום	11-10
	סיכום בן שלושה חלקים של המאמר, הכולל מקורות והפניות רבות נוספות.	

אתערותא דלתתא אתערותא דלתתא

יוזמה של האדם עצמו כלפי ה'. באלול היא באה תחילה ומכינה את ההמשכה מלמעלה בראש השנה וביום הכיפורים.

י"ג מדות הרחמים י"ג מדות הרחמים

הגילוי העליון ביותר של הרחמים האלקיים. באלול הן מאירות כפי שמקבלים את פני נתיני המלך בשדה; ביום הכיפורים — כפי שמקבלים את פניהם בהיכלו.

בחינת אל בחינת אל

השם האלקי שבו פותחות י"ג מדות הרחמים, והוא אור אין סוף עצמו; ממנו בא הניצוץ השולט בכל יהודי.

ישראל — שר אל ישראל — שר אל

השם נקרא "אל שולט": הניצוץ האלקי שבכל יהודי, הנעלה מן השכל, שמטבעו מושך את הנשמה למסור את עצמה לה'.

"שם" שם

המקום הרחוק של הקליפות, שבו אבד הניצוץ ושבּו יש לחפש אותו; זאת בניגוד ל"זה", שאפשר לומר באמת רק על ה'.

האהבה המסותרת אהבה המסותרת

האהבה לה' ששורשה בכך שישראל עלו במחשבה הקדומה, והיא נסתרת בכל יהודי; אצל אחדים היא אבודה ונתונה בגלות.

אש שלמטה אש שלמטה

צום וסיגופים, הממעטים את השומן והדם שמקורם בקליפת נוגה, והופכים את אדמומיות החטא ללבן.

כלים לאור ה' כלים לאור ה'

תורה וצדקה (חסד), המחזיקות את אור פני ה' כדי שלא יסתלק.

קטע 1 • 11-2

אלול: המלך בשדה

1 אני לדודי¹ ודודי² לי.³ ר"ת [ראשי תיבות] אלול.^{4,5} והענין כי באלול מתחיל⁶ בחיי אני לדודי דהיינו

בחי אתערותא דלתתא⁷ עד ר"ה [ראש השנה] ויוה"כ [יום הכפורים]

"אני לדודי ודודי לי": ראשי התיבות של אלול. והענין הוא שבאלול מתחילה הבחינה של "אני לדודי", כלומר הבחינה של אתערותא דלתתא, עד ראש השנה ויום הכיפורים,

המאמר פותח בפסוק משיר השירים, שארבע המילים העבריות "אני לדודי ודודי לי" פותחות באותיות אלול, החודש שלפני ראש השנה. שני חלקי הפסוק מציינים שני שלבים: באלול היוזמה הראשונה באה מן האדם שלמטה, אל ה' — "אני לדודי" — והיא נקראת אתערותא דלתתא; שלב זה נמשך עד ראש השנה ויום הכיפורים.

שהם בחיי המשכת אלהותו ית' למטה בבחי התגלות, כמ"ש שמאלו תחת לראשי⁸ וימינו תחבקני⁹ שמר"ה [שמראש השנה] עד יוה"כ [יום הכפורים] הוא בחינת שמאלו בחי יראה לפי שאז הוא זמן התגלות מלכותו ית'.

שהם הבחינה של המשכת אלקותו ית' למטה, באופן של התגלות. כמו שכתוב: "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני": מראש השנה עד יום הכיפורים זו הבחינה של "שמאלו", בחינת יראה, משום שאז הוא זמן התגלות מלכותו ית'.

ראש השנה ויום הכיפורים הם החלק השני, "ודודי לי": ה' ממשיך את אלקותו למטה, אל תוך העולם, באופן גלוי. בפסוק "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני", יד שמאל מסמלת יראה; הימים מראש השנה עד יום הכיפורים הם בחינת "שמאלו", מפני שאז מלכותו של ה' מתגלה.

ולכן קוראין לו המלך כי מלכותך מלכות כל עולמים. פ"י שאפילו בעולמות הנעלמים תפול עליהם אימת המלך ופחדו (עיין בזהר פנחס דף רי"ד ע"ב ובהרמ"ז [וכהרב משה זכות] שם).^{10, 11}

ולכן קוראים לו "המלך", שהרי "מלכותך מלכות כל עולמים". כלומר, גם על העולמות הנסתרים נופלת אימת המלך ופחדו (ראו בזהר, פנחס, דף רי"ד ע"ב, ובהרמ"ז שם).

לכן בימים אלה ה' נקרא "המלך", על פי לשון הפסוק בתהילים: "מלכותך מלכות כל עולמים". אדמו"ר הזקן מפרש ש"כל עולמים" כוללים גם את העולמות הרוחניים הנסתרים, שגם עליהם מוטלת אימת המלך. הוא מפנה לזהר בפרשת פנחס ולפירוש הרמ"ז שם.

ומזה נמשך גם למטה על כללות נשמות ישראל לקבל עול מלכות שמים עליהם ותהיה יראתו¹² על פניהם כל השנה

ומכך נמשכת ההשפעה גם למטה, על כלל נשמות ישראל, לקבל על עצמן עול מלכות שמים, ושתהיה יראתו על פניהם כל השנה

המלכות המתגלה למעלה נמשכת אל כלל נשמות ישראל, ומאפשרת להן לקבל עליהן עול מלכות שמים ולשאת עמן את יראת ה' כמשך כל השנה. המילים "שתהיה יראתו על פניהם" מזכירות את דברי משה לעם בסני.

כי יראת ה' ואהבתו אינו עשויה ונטוע בלב האדם מכח עצמו כ"א מכח ההארה הנמשך עליו מלמעלה בעת זמן התגלותו

כי יראת ה' ואהבתו אינן נוצרות וניטעות בלבו של אדם מכוח עצמו, אלא מכוח ההארה הנמשכת עליו מלמעלה בזמן וכמועד של התגלותו,

הסיבה היא שאדם אינו יכול להצמיח בלבו יראה ואהבה אמיתיות לה' בכוחות עצמו בלבד. הן באות מהארה שניתנת לו מלמעלה בזמן שהי מתגלה.

דהיינו בר"ה [בראש השנה] בחי' יראה¹³ כו' (ועמ"ש בפ' תבא סדי"ה ויקרא משה וע"פ כי תצא וע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בפ' משפטים),

כלומר, בראש השנה, בחינת יראה וכו'. (ועיינו במה שנכתב בפרשת תבוא, בסוף המאמר המתחיל "ויקרא משה", על הפסוק "כי תצא", ועל הפסוק "לא תהיה משכלה ועקרה" בפרשת משפטים.)

בראש השנה ההארה הזאת היא בחינת יראה. ההערה שבסוגריים מפנה את הלומד לשלושה מאמרים נוספים בנושא: לסוף המאמר "ויקרא משה" בפרשת תבוא, למאמר על הפסוק "כי תצא" ולמאמר בפרשת משפטים על הפסוק "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך".

וזהו בחי' ודודי לי רק שצריך תחלה לעורר את האוי"ר [האהבה ויראה] על ידי אתערותא דלתתא שהיא באלול.¹⁴

וזו הבחינה של "ודודי לי", אלא שתחילה צריך לעורר את האהבה והיראה באמצעות אתערותא דלתתא, והיא העבודה שבאלול.

המתנה של אהבה ויראה מלמעלה היא "ודודי לי". אך לשם כך דרושה הכנה: תחילה האדם צריך לעורר בעצמו אהבה ויראה, באתערותא דלתתא, וזו העבודה של חודש אלול.

והנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים,¹⁵ ולהבין זה כי למה הם ימות החול¹⁶ ואינם יו"ט [יום טוב]

והנה ידוע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מידות הרחמים. ולהבין זאת: מדוע הימים הללו הם ימות חול ואינם יום טוב?

על פי מקורות קבליים, באלול מתגלות י"ג מידות הרחמים. מכאן עולה השאלה: אם כך, מדוע ימי אלול הם ימי חול רגילים ולא ימים טובים?

כמו שכתוב ¹⁷ ויום טוב שבהם התגלות אלהות בחי הארת אלהותו ית' ובפרט בעת וזמן י"ג מדות שהם הארת העליונות מאד והם מתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ובודאי יש הפרש גדול בין יוה"כ [יום הכפורים] ובין אלול.

כמו בשבתות ובימים טובים, שבהם מתגלה אלקות — בחינת הארת אלקותו יתברך; ובייחוד בעת ובזמן שלוש עשרה המידות, שהן הארה נעלית ביותר, והן מתגלות ביום הכיפורים. ובודאי יש הבדל גדול בין יום הכיפורים לחודש אלול.

בשבתות ובימים טובים מתגלה אלקות, ושלוש עשרה המידות הן גילוי נעלה במיוחד; ביום הכיפורים, כשהן מתגלות, היום אכן קדוש. מכיוון שחודש אלול נותר חודש של ימי חול, מוכרח להיות הבדל גדול בין אופן הארתן ביום הכיפורים לבין אופן הארתן בחודש אלול.

אך הנה יובן ע"פ משל למלך ¹⁸ שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר ¹⁹ לקראתו ומקבלין פניו בשדה ²⁰ ואז רשאים כל מי שרוצה ^{21, 22} לצאת להקביל פניו הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ²³ ומראה פנים שוחקות לכולם. ^{24, 25, 26, 27, 28}

אך הדבר יובן כאמצעות משל למלך: לפני שהוא מגיע לעיר, יוצאים אנשי העיר לקראתו ומקבלים את פניו בשדה. באותה שעה רשאי כל מי שרוצה לצאת לקבל את פניו; המלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם.

התשובה היא משל. לפני שהמלך נכנס לעירו, יוצאים תושביה לפגוש אותו בשדה; שם כל מי שרוצה יכול לבוא, והמלך מקבל את כולם בחמימות ומראה לכולם פנים שוחקות.

2 ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות ואף גם זאת המוכחרים שבעם ויחידי סגולה.

כשהוא הולך אל העיר, הם הולכים אחריו. לאחר מכן, כשהוא מגיע להיכלו המלכותי, איש אינו נכנס אלא ברשות, וגם אז — רק המוכחרים שבעם ויחידי הסגולה.

המשל נמשך: כשהמלך הולך אל העיר, העם הולך אחריו; אך כשהוא נכנס להיכלו, רק מי שקיבל רשות יכול להיכנס, וגם אז — רק מעטים נבחרים.

וכך הענין עדי"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ²⁹ ית' בשדה, כי הנה כתיב יאר ה' פניו אליך שהוא ענין הארת י"ג מדות ³⁰ שיהי' [שיהיה] פנים בפנים

וכך, בדרך משל, בחודש אלול יוצאים לקבל את אור פניו ית' בשדה. שהרי נאמר: "יאר ה' פניו אליך" — וזהו ענין הארת י"ג המדות, שתהיה בבחינת פנים אל פנים;

אלול הוא בבחינת המלך בשדה: יוצאים לקבל את אור פניו של ה'. ברכת הכוהנים "יאר ה' פניו אליך" מתייחסת להארת י"ג המדות, למפגש של "פנים אל פנים".

דהיינו שיאיר גילוי פנימיות רצונו ית' למקור נש"י [נשמות ישראל] ע"י שיהיה עיקר פנימיות רצונו אליו ית' לדבקה בו בלב ונפש מעומקא דליבא במסירת נפש כמ"ש במ"א, והארה זו היא נמשכת מבחי' אל

כלומר, שפנימיות רצונו ית' תאיר למקור נשמות ישראל, על ידי שעיקר פנימיות רצונו של האדם יהיה מופנה אליו ית', לדבוק בו בלב ונפש, מעומק הלב, במסירות נפש, כפי שנתבאר במקום אחר. והארה זו נמשכת מבחינת אל,

"פנים אל פנים" פירושו שפנימיות רצונו של ה' מאירה למקור נשמות ישראל, כמענה לכך שהאדם מפנה את פנימיות רצונו שלו אל ה', כדי לדבוק בו מעומק הלב, מתוך נכונות למסור את עצמו לגמרי. הארה זו באה מבחינת שם א"ל.

שהוא ראשית כל הי"ג מדות³¹ ומקורן וכללותן, וכמ"ש אל ה' ויאר לנו³² שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלת הוא.

שהוא ראשית כל י"ג המדות, מקורן וכללותן. וכמו שנאמר: "א"ל ה' ויאר לנו" — שהוא בחינת אור אין סוף ברוך הוא עצמו ממש; וכמו שנאמר: "כי ה' אלקיך אש אוכלת הוא".

א"ל הוא הראשון ב"ג המדות, מקורן וכללותן. הפסוק "א"ל ה' ויאר לנו" מלמד שהאור נמשך מבחינת א"ל, שהיא אור אין סוף עצמו; אור זה נקרא גם "אש אוכלת".

פ"י כמו למשל זיו ואור האש היוצא מן האש עצמו שבכללותו אין בו שום התחלקות בינו לזיו ואור הנמשך ממנו.

כלומר, כמו למשל זוהר ואור האש היוצאים מן האש עצמה: בכללותם אין שום הפרדה בין האש לבין הזוהר והאור הנמשכים ממנה.

משל האש מסביר זאת: הזוהר והאור היוצאים מן הלהבה אינם נפרדים ממנה בכללותם; הם האש עצמה המתפשטת.

כך כביכול הארת פנים המאיר לכללות ישראל הוא מבחי' אל שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש כך גם, כביכול, הארת הפנים המאירה לכללות ישראל היא מבחינת א"ל, שהיא בחינת אור אין סוף ברוך הוא עצמו ממש,

כך גם, כביכול, הארת פניו של ה' המאירה לכל ישראל בחודש אלול אינה קרן אור מוחלשת. היא נמשכת מבחינת א"ל, מאור אין סוף עצמו.

(עמ"ש בביאור ע"פ וכל העם רואים³³ את הקולות בפ"י מן המצר קראתי³⁴ ועי' בד"ה אתם נצבים^{35,36} במש"ש [במה שכתוב שם] ולכן נקי אל עליון כוי' ובד"ה להבין פי' וענין י"ג מדות³⁷ ובד"ה וארשתך לי³⁸ בענין לבי ובשרי ירננו אל אל חי),³⁹

(ראו מה שנתבאר בביאור על הפסוק "וכל העם רואים את הקולות", בענין "מן המצר קראתי"; וראו במאמר המתחיל "אתם נצבים", כמה שנכתב שם: "ולכן נקי אל עליון" וכו'; וכן במאמר המתחיל "להבין פירוש וענין י"ג מדות"; ובמאמר המתחיל "וארשתך לי", בענין "לבי ובשרי ירננו אל אל חי").

בסוגריים מובאים ארבעה מאמרים המרחיבים בנושא: הביאור בתורה אור על "וכל העם רואים את הקולות", העוסק ב"מן המצר קראתי"; המאמר "אתם נצבים", על הטעם שהוא נקרא אל עליון; המאמר על י"ג המדות; והמאמר "וארשתך לי", על "לבי ובשרי ירננו אל אל חי".

ולכן נקי ישראל מלשון שר אל והיו"ד מורה על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה כוי'.⁴⁰

ולכן נקראים ישראל — מלשון "שר אל"; והיו"ד מורה על המשכיות הפעולה, כמו "ככה יעשה" וכו'.

זו הסיבה שיהודי נקרא ישראל: בשם זה כלולות המילים "שר אל". היו"ד שבתחילת השם, שהיא תחילית של זמן עתיד בעברית, מורה על פעולה נמשכת, כמו אצל איוב: "ככה יעשה" תמיד; כך גם אל שורה ביהודי בקביעות.

ופי' שבחיי אל הוא שר ומושל בקרבו (ועיין בזהר קדושים דפ"ו ע"א בראשית דף ח' ע"א ויגש ד' ר"ה ע"ב נשא קלי"ב א' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ שמיני),

פירוש הדבר הוא שהבחינה של אל היא שר ומושל בתוכו (ועיין בזהר, קדושים, דף פ"ו ע"א; בראשית, דף ח' ע"א; ויגש, דף ר"ה ע"ב; נשא, דף קלי"ב ע"א; ובפירוש הרמ"ז בתחילת פרשת שמיני);

כלומר, הבחינה של אל שולטת ומנהיגה בתוך כל יהודי. כאן מובאים מקורות מהזהר ומפירוש הרמ"ז; בזהר על קדושים, למשל, נאמר שהקדוש ברוך הוא קרא ליעקב "אל".

דהיינו שיש בכל נפש מישראל ניצוץ אלהות ממש המחיה נפשו האלהית ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים⁴¹ למסור נפשו אליו ית' והוא למעלה מן החכמה ודעת שבנפשו,

כלומר, בכל נפש מישראל יש ניצוץ ממשי של אלקות, המחיה את נפש האלקית ומושך אותה מטבעה כלפי מעלה, "להאיר באור החיים", למסור את נפשה אליו ית'; בחינה זו היא למעלה מהחכמה והדעת שבנפשו.

בפועל, בכל נפש יהודית יש ניצוץ ממשי של אלקות, המחיה את הנפש האלקית ומושך אותה מטבעה כלפי מעלה, "להאיר באור החיים" ולמסור את עצמה לה'. משיכה זו היא למעלה מהחכמה ומההבנה שבנפשו.

כי על ידי החכמה והדעת לא היה משיג בחיי זו לבטל ולהפקיר אי"ע [את עצמו] מכל וכל בשבילו ית' וזהו בנים אתם⁴² להוי' אלקיכם

שהרי באמצעות החכמה והדעת הוא לא היה משיג בחינה זו — להתבטל ולהפקיר את עצמו לחלוטין למענו ית'. וזוהי [משמעות הפסוק]: "בנים אתם להוי' אלקיכם":

חשיבה והבנה לבדן אינן יכולות להביא אדם להניח את עצמו בצד ולמסור את עצמו לגמרי לה'; הכוח לכך בא מהניצוץ של אל, שלמעלה מהשכל. זו משמעות הפסוק: "בנים אתם להוי' אלקיכם".

כי ברא כרעא דאבוה^{43,44} הוא שנכלל ברצונו של אביו בלי שום טעם ודעת כמו בחיי רגל שבטל לגבי ראש ואין לו רצון שלו כלל.

כי "בן הוא רגלו של אביו": הוא כלול ברצון אביו בלי שום טעם ודעת, כמו הרגל, הבטלה ביחס לראש ואין לה רצון משלה כלל.

המאמר "בן הוא רגלו של אביו" (מופיע, למשל, בתוספות על יבמות ג ע"א) פירושו שהבן הוא המשך של אביו. הוא כלול ברצון אביו בלי צורך בנימוקים, כשם שהרגל נמשכת אחר הראש ואין לה רצון משלה.

וזהו בטל רצונך מפני רצונו^{45,46} שבכדי שיאיר אל האדם בחיי פנימיות רצונו ית' צריך לבטל כל רצונותיו שלא יהי' [יהיה] לו רצון אחר כלל:^{47,48,49}

וזהו [פירוש] "בטל רצונך מפני רצונו": כדי שהבחינה של פנימיות רצונו ית' תאיר לאדם, עליו לבטל את כל רצונותיו, כך שלא יהיה לו שום רצון אחר כלל.

זו משמעות דברי המשנה: "בטל רצונך מפני רצונו". כדי שפנימיות רצונו של ה' תאיר לאדם, עליו להניח את כל רצונותיו שלו, עד שלא יהיה לו רצון אחר מלבד רצון ה'.

קטע 2 • 31-6

המדבר שבתוכנו והחיפוש "משם"

3 ב והנה יש באדם בחיי עיר מושב. ובחיי שדה ומדבר. מדבר היא ארץ לא זרועה⁵⁰ שהם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה.

2. והנה, באדם יש בחינה של עיר מיושבת, וכן בחינה של שדה ושל מדבר. המדבר הוא "ארץ לא זרועה" — אלו המעשים, הדיבורים והמחשבות שאינם לשם ה'.

החלק השני פותח בהחלת מקומות המשל על האדם: יש בו עיר מיושבת, שדה ומדבר. המדבר הוא "ארץ לא זרועה" — כל המעשים, הדיבורים והמחשבות שאינם מכוונים לה'.

אין צריך לומר אם פגם במחשבה דבור ומעשה אלא אפילו גם עניני היתר רק שהם ענינים שאינם צריכין לעבודת ה' ודברים בטלים הרי לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילי דהדיוטא.⁵¹

מובן מאליו שכך הוא אם פגם במחשבה, בדיבור או במעשה; אך גם עניינים מותרים, רק מפני שאינם נחוצים לעבודת ה', וכן דברים בטלים — הרי "אין דרכו של מלך לדבר בענייני הדיוטות".

הדבר כולל לא רק עבירות במחשבה, בדיבור ובמעשה, אלא גם עיסוקים מותרים שאינם מועילים לעבודת ה' ודברים בטלים. דיבור כזה אינו ראוי, שכן כלשון הזוהר: "אין דרכו של מלך לדבר בענייני הדיוטות".

4 וזהו אשר לא ישב אדם שם.⁵² פירוש אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם⁵³ וגוי לא ישב שם כי ועשו לי מקדש⁵⁴ ושכנתי בתוכם כתיב.

וזהו [פירוש] "במקום אשר לא ישב אדם". פירוש "אדם" הוא כפי שכתוב: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם" וגוי; [הוא] לא ישב שם, שכן כתוב: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

ירמיהו מתאר את המדבר כארץ "אשר לא ישב אדם שם". אדמו"ר הזקן קורא את המילה "אדם" כאדם העליון שראה יחזקאל "על דמות הכסא" — דמות המבטאת את נוכחותו הגלויה של ה'. ה' אינו שוכן במדבר של מעשים ודיבורים ריקים, שכן הוא שוכן רק במקום שבונים לו מקדש: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

ועצה היעוצה לזה הנה כתיב ובקשתם משם⁵⁵ את הוי' אלהיך. פ"י כי הנה כתיב וירא אלהים את האור כי טוב ופירשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה]^{56, 57}

והעצה היעוצה לכך היא מה שכתוב: "ובקשתם משם את הוי' אלקיך". פירוש הדבר: כתוב "וירא אלקים את האור כי טוב", וחכמינו ז"ל פירשו:

העצה לכך נמצאת בפסוק "ובקשתם משם את הוי' אלקיך". כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן פונה אל האור של היום הראשון לבריאה, אל הפסוק "וירא אלקים את האור כי טוב", ולפירושם של חז"ל לפסוק זה.

כי טוב לגנוז⁵⁸ שבחי אור שהוא כחי הארת פנימיות רצונו ית' יש בכל אחד ואחד מישראל אלא שהוא בבחי הסתר והעלם מאד בטבעו

"כי טוב לגנוז". כלומר, בחינת "אור", שהיא הארה מפנימיות רצונו יתברך, נמצאת בכל אחד ואחת מישראל, אלא שמטבעה היא שרויה בהסתר ובהעלם גדולים מאוד;

חז"ל (בזוהר) פירשו "כי טוב" כ"טוב לגנוז": האור הראשון נגנז. אצל כל יהודי האור הזה הוא הארה מפנימיות רצונו של ה', ומטבעו הוא חבוי בו עמוק.

וצריך לגלות אוצר של יראת שמים⁵⁹ (ועמ"ש במ"א כפי מי גילה לבני רז זה⁶⁰ והיינו אור האהבה המסותרת), ויש מי שהוא בבחי' אבידה אצלו ובחי' גלות.

וצריך לגלות את "אוצר יראת שמים" (וראו מה שכתוב במקום אחר בפירוש "מי גילה לבני רז זה", והיינו אור האהבה המסותרת). ויש מי שאצלו היא בכחינת אבדה ובכחינת גלות.

תפקידו של האדם הוא להוציא את האוצר החבוי הזה לאור. התלמוד מכנה אותו "אוצר של יראת שמים" — האוצר היחיד שהי' שומר בבית גנזיו. ההערה שבסוגריים מזהה אותו עם מה שהתלמוד מכנה "רז זה" של ישראל: אמירת "נעשה" לפני "נשמע", שהיא האהבה המסותרת שבכל יהודי. אצל אנשים מסוימים האור הפנימי הזה אינו רק חבוי, אלא אבוד ונמצא בגלות.

וע"ז נאמר ובקשתם שתבקש ותחפש ואין חיפוש אלא אחר אבידה דהיינו דבר שהוא אבודה אצלו בבחי' גלות שהוא בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל.

ועל כך נאמר "ובקשתם" — שתבקשו ותחפשו; ואין חיפוש אלא אחר אבדה, כלומר, אחר דבר שאבד לו ונמצא בגלות, והוא ניצוץ האלקות הנזכר לעיל.

על אדם כזה נאמר בפסוק "ובקשתם": בקשה מרמזת לחיפוש, ומחפשים רק אחר דבר שאבד. הדבר שאבד לו ועליו לחפשו הוא ניצוץ האלקות שבגלות, שתואר לעיל.

וזהו את הוי' אלהיך שהוא נמשך מבחי' אל השורה בכל אדם להחיות נפשו האלהית.⁶¹

וזהו "את הוי' אלקיך": [הניצוץ] נמשך מבחינת א"ל השורה בכל אדם כדי להחיות את נפשו האלקית.

לכן אומר הפסוק "את הוי' אלקיך": הניצוץ נמשך מבחינת א"ל, השורה בכל אדם ומחיה את נפשו האלקית.

5 והנה הכתוב אומר ובקשתם משם.⁶² משם דייקא כי כשם שא"א לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה.

והנה נאמר בפסוק: "ובקשתם משם". דווקא "משם", שכן כשם שא"א אפשר לחפש אבדה ולמצוא אותה אלא במקום שבו אבדה,

אדמו"ר הזקן מדגיש את המילה "משם". אפשר למצוא אבדה רק אם מחפשים במקום שבו היא אבדה.

כך לא ישיג אור פני ה' ושתהיה אהבתו אליו ויראתו על פניו⁶³ כ"א אחר החיפוש תחלה במקום שנאבדה

כך גם לא ישיג את אור פני ה', ולא תהיה אהבתו מכוונת אליו ויראתו על פניו, אלא לאחר שיחפש תחילה במקום שבו אבדה

בדומה לכך, אדם אינו יכול להגיע לאור פני ה', לאהבה המכוונת אליו וליראה השורה על פניו, עד שיחפש תחילה במקום שבו איבד אותו.

לו ע"ד מ"ש נחפשה דרכינו⁶⁴ כו' שיפשפש במעשיו ודבוריו ומחשבותיו⁶⁵ שעברו וחלפו מיום היותו אשר לא טובים וזהו ובקשתם משם.

לו, על דרך הכתוב: "נחפשה דרכינו" וגו' — שיבדוק את מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו שעברו וחלפו מאז היום שבו נברא, ושלא היו טובים. וזהו "ובקשתם משם".

זו הבדיקה שאליה קוראת מגילת איכה: "נחפשה דרכינו". עליו להתבונן בכנות בכל מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו מן היום שבו נברא, שלא היו טובים. לכך הכוונה במילים "ובקשתם משם".

כי לשון זה הוא דבר שיכול ממש להראות עליו באצבעו אשר יאמר עליו כי הוא זה וא"א לומר כך רק על הקב"ה⁶⁶ כמ"ש זה אלי ואנוהו^{67,68}

שהרי הלשון "זה" [מצינת] דבר שאפשר ממש להצביע עליו באצבע ולומר עליו: "זה הוא"; ואי אפשר לומר כך אלא על הקדוש ברוך הוא, ככתוב: "זה אלי ואנוהו",

מדוע המקום הזה נקרא "שם"? המילה "זה" מתארת דבר שאפשר להצביע עליו באצבע ולומר: "זה הוא"; ובאמת, אפשר לומר זאת רק על הקדוש ברוך הוא. על הים אמרו ישראל: "זה אלי ואנוהו", וכפי שרש"י מסביר, הצביעו עליו באצבע.

כי מלא כל הארץ כבודו,⁶⁹ אבל מקום ומשכן הקליפות נק' שם כלומר עמוק מאד למטה.

שהרי "מלא כל הארץ כבודו". אבל המקום והמשכן של הקליפות נקראים "שם", כלומר, עמוק מאוד למטה.

ה' הוא "זה" — נוכח וקרוב, שכן "מלא כל הארץ כבודו". המקום שבו שוכנות הקליפות, הכוחות המסתירים את האלוהות, נקרא "שם": מקום מרוחק, עמוק מאוד למטה.

6 וזהו שדרשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ קראו שם פרעה⁷⁰ כו' העביר המועד ר"ל [רוצה לומר] הדרך של המועד ושמחה העביר לשמחה של הוללות

וזהו מה שדרשו חז"ל על הפסוק "קראו שם פרעה" וכו': "העביר המועד" — כלומר, את הדרך של החג ושמחתו הוא הפך לשמחה של הוללות.

חז"ל דרשו את הפסוק על פרעה: "קראו שם פרעה מלך מצרים שאון, העביר המועד". אדמו"ר הזקן מבאר את משמעות המילה "שם": היא הופכת את הדרך של החג ואת שמחתו הקדושה לשמחה של הוללות.

וזהו ענין במדבר הזה יתמו,^{71,72} פי' ע"י דבורי אותיות התפלה שהוא בחי' מדבר הזה כמ"ש זה אלי⁷³ כו',

וזהו ענין "במדבר הזה יתמו": כלומר, באמצעות דיבור אותיות התפילה, שהוא בחינת "מדבר הזה", כפי שנאמר "זה אלי" וכו';

את הפסוק "במדבר הזה יתמו" קוראים כאן כתיאור של תיקון. "מדבר" קשור לשורש של "דיבור", ו"זהה" מזכיר את "זה אלי"; לכן דיבורן הקדוש של אותיות התפילה הוא "מדבר הזה".

וכן בעסק התורה כמ"ש בפי מטות בפי לאמר זה הדבר ⁷⁴ כו' עיי' יתמו היינו כמ"ש בזהר שלח קס"ג ב' ⁷⁵ שהוא בחי' תמים תהיה ⁷⁶ כו'

וכך גם באמצעות העיסוק בתורה, כפי שמבואר בפרשת מטות בפירוש "לאמר זה הדבר" וכו'. על ידי כך "יתמו", כלומר, כפי שנאמר בזהר, שלח, קס"ג ע"ב, שזו בחינת "תמים תהיה" וכו'.

כך גם בדברי התורה שלומדים, כפי שמבואר בפרשת מטות על הפסוק "לאמר זה הדבר". באמצעות דיבור קדוש "יתמו": הוזהר על פרשת שלח קושר את המילה הזאת לפסוק "תמים תהיה עם הוי' אלקיך"; בהערת קה"ת מתוקן מספר הדף לקס"ב ע"ב.

ושם ימותו הוא נפילת אפים ⁷⁷ שהוא העלאת ניצוצים שנפלו בבחי' שם עיי' אליך ^{78, 79} ה' נפשי אשא ⁸⁰ כו' וז"ש [וזהו שכתוב] ואותנו הוציא משם ⁸¹ כי באמת הוציא אותנו מבחי' שם לדבקה בו ית'.

ו"שם ימותו" הוא נפילת אפיים, שהיא העלאת הניצוצות שנפלו לבחינת "שם", באמצעות "אליך הוי' נפשי אשא" וכו'. וזהו שנאמר "ואותנו הוציא משם", כי אכן הוציא אותנו מבחינת "שם" כדי שנדבק בו יתברך.

הפסוק ממשיך: "ושם ימותו". הכוונה לנפילת אפיים, תפילה שבה האדם משפיל את פניו ומוכן למסור את נפשו, באומרו "אליך הוי' נפשי אשא"; כך הוא מעלה את הניצוצות שנפלו ל"שם". זו משמעות "ואותנו הוציא משם": ה' הוציא אותנו מ"שם" כדי שנוכל לדבוק בו.

אך מי שפוגם באיזו מחשבה או דבור וכ"ש [וכל שכן] מעשה הנה על זה נאמר ובקשתם משם

אך מי שפוגם במחשבה או בדיבור כלשהם, וכל שכן במעשה, עליו נאמר "וביקשתם משם",

על מי שפגם במחשבה או בדיבור, וכל שכן במעשה, נאמר "וביקשתם משם".

דהיינו שיפשפש במעשיו כו' אשר לא טובים, ועיי' יתמרמר לבו בקרבו וישוב אל ⁸² ה' וירחמהו דהיינו שיעורר רחמים רבים עלניצוץ אלהות שבתוכו בבחי' גלות.

כלומר, עליו לבדוק את מעשיו וכו' שלא היו טובים; ועל ידי כך לבו יימר בקרבו, והוא ישוב אל הוי' והוא ירחמהו — כלומר, יעורר רחמים רבים על ניצוץ האלקות שבתוכו, הנתון בגלות.

עליו לבדוק את מעשיו בעבר, שלא היו טובים, עד שלבו יימר בקרבו; או "ישוב אל הוי' והוא ירחמהו". כלומר, הוא מעורר רחמים אלוקיים רבים על ניצוץ האלקות שבתוכו הנתון בגלות.

קטע 3 • 71

רחמים והאש שלמטה

7 ועל זה נאמר ליעקב אשר פדה⁸³ את אברהם^{84,85} כי מדת יעקב הוא מדת רחמנות⁸⁶ שעייז פודה

מהגלות מדת אהבה⁸⁷ היא מדתו של אברהם אבינו ע"ה [עליו השלום], כי

ועל כך נאמר: "ליעקב אשר פדה את אברהם", שכן מידתו של יעקב היא מידת הרחמים, ובאמצעותה הוא פודה מן הגלות את מידת האהבה, שהיא מידתו של אברהם אבינו, עליו השלום; כי

על רחמים אלה מדבר הנביא באומרו "ליעקב אשר פדה את אברהם". מידתו של יעקב היא מידת הרחמים, ובאמצעותה נפדית מן הגלות מידת האהבה, שהיא מידתו של אברהם.

לכן נק' אבינו כו' ולהיות ברא כרעא דאבוה להבטל ולהכלל ברצונו ית' (ועמ"ש כפ"י ובקשתם משם ע"פ וישב יעקב ובמ"ש ע"פ כנשר יעיר⁸⁸ בפ"י דרשו כו' בהמצאו).⁸⁹

לכן הוא נקרא "אבינו" וכו', וכן [עלינו להיות] "ברא כרעא דאבוה" — בן שהוא כרגל אביו — להתבטל ולהיכלל ברצונו יתברך (וראו מה שנכתב בביאור "ובקשתם משם" על הפסוק "וישב יעקב", וכן מה שנכתב על הפסוק "כנשר יעיר" בביאור "דרשו... בהימצאו").

אברהם, שמידתו היא אהבה, נקרא "אבינו"; והאהבה היא הקשר של בן שהוא "כרגל אביו", בטל ונכלל ברצון ה' (כמבואר בפסקה 2). הסוגריים מפנים למאמרים על "וישב יעקב" ועל "כנשר יעיר קנו", שבהם מוסבר "דרשו הוי' בהימצאו".

אך האדם אשר יפשפש כמעשיו ולא יתעורר בו מדת רחמנות ולא יתמרמר לבו בקרבו עם היות שמעמיק במחשבתו איך נפל ניצוץ אלהות בגלות בתוך נפשו זאת ישים אל לבו ונשא עליו המשל הזה, אך אדם שבוחן את מעשיו, ומידת הרחמים אינה מתעוררת בו ולבו אינו מתמרמר בקרבו, אף שהוא מעמיק במחשבתו כיצד ניצוץ אלקות נפל בגלות בתוך נפשו — עליו לשים זאת אל לבו וליישם בעצמו את המשל הזה:

מה יעשה אדם שבוחן את מעשיו וחושב לעומק כיצד ניצוץ אלקות נפל בגלות בתוכו, ובכל זאת אינו חש רחמים ואינו מתמרמר? עליו להתבונן במשל הבא.

כי היות טבע האדם כשכואב לו אפילו צפורן רגלו מחמת שנגף באבן מרגיש הכאב במוחו ומצטער.

שכן טבע האדם הוא שכאשר כואבת לו אפילו ציפורן ברגלו, מפני שנתקלה באבן, הוא מרגיש את הכאב במוחו ומצטער.

כאשר אפילו ציפורן ברגל נפגעת מפגיעה באבן, הכאב מורגש במוח, והאדם כולו מצטער.

אך היינו כשאבר הנגוף עודנו מחובר בו טרם נחתך, אבל כשחותכין את האבר אין המוח מרגיש את הכאב מפני שהוא נכרת ונפרד משרשו.

אבל כך הוא רק כשהאיבר הפגוע עדיין מחובר אליו, קודם שנחתך; ואילו כשכורתים את האיבר, המוח אינו מרגיש את הכאב, מפני שהאיבר נכרת ונפרד משורשו.

כך רק כל עוד האיבר מחובר. לאחר שכורתים אותו, המוח אינו מרגיש דבר, מפני שהאיבר נותק משורשו.

כך אנחנו בניי [בני ישראל] מחוברים ודבקים בו ית' ולכן צריכים אנחנו להרגיש הכאב והפגם שפגמנו והורדנו בגלות ניצוץ אלהותו ית'

כך גם אנחנו, בני ישראל, מחוברים ודבקים בו יתברך, ולכן עלינו להרגיש את הכאב ואת הפגם שפגמנו, בכך שהורדנו את ניצוץ אלקותו יתברך לגלות.

בני ישראל מחוברים לה' ודבקים בו. לכן עלינו לחוש בכאב ובפגם שגרמנו, כשהורדנו את ניצוצו לגלות.

כי אע"פ [אף על פי] שחטא⁹⁰ כו' ויש לו בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל ואינו מסתלק ממנו אלא שהוא בגלות, ולא עוד

שכן אף על פי שחטא וכו', יש בו בחינה של ניצוץ אלקות הנזכר לעיל, והוא אינו מסתלק ממנו, אלא נמצא בגלות, ולא זו בלבד,

כמאמר הגמרא, "אף על פי שחטא, ישראל הוא": ניצוץ האלקות אינו מסתלק לעולם מיהודי; הוא רק נמצא בגלות.

אלא שעדיין נקרא במעלות ומדריגות השר שהוא בחי' ישראל הנ"ל, כי אינו דומה מעלת השר עם היותו בשביה למעלת ההדיוט,

אלא שהוא עדיין נחשב לבעל המעלות והמדריגות של שר, שהיא בחינת ישראל הנזכרת לעיל; שכן מעמדו של שר, גם כשהוא בשבי, אינו כמעמדו של אדם פשוט,

יתרה מזו, הוא שומר על מעמדו כשר, בחינת ישראל — "שר-אלי" — כפי שהוסבר קודם. גם שר שנפל בשבי אינו כאדם פשוט.

כי עדיין ניכר וידוע מעלתו של השר ובתנועה א' יכול שיהפך מן ההיפך אל ההיפך לגמרי לחזור לקדמותו כו',

מעמדו של השר עדיין ניכר וידוע, ובתנועה אחת אפשר להפוך אותו מקצה אחד אל הקצה ההפוך לגמרי, ולהשיבו למצבו הקודם וכו'.

מעמדו כשר עדיין מוכר, ובתנועה אחת אפשר להפוך אותו לגמרי, מקצה אחד למשנהו, ולהשיבו למעמדו הקודם.

אך מה שאינו מרגיש בנפשו הכאב והפגם היינו מפני שפגם כ"כ [כל כך] עד שנפרד ונכרת משרשו לגמרי,

אך העובדה שאינו חש בנפשו את הכאב ואת הפגם נובעת מכך שפגם כל כך, עד שנפרד ונכרת משרשו לגמרי.

אם אדם כזה אינו חש כאב או פגם בנפשו, הרי זה משום שפגם בעצמו כל כך, עד שנכרת לגמרי משרשו, כמו איבר שנכרת.

ומזה אדרבה יעורר רחמים יותר גדולים עם היות שאינו מרגיש הרחמנות על עצמו כמ"ש במ"א על מאמר ברחמיך הרבים⁹¹ רחם עלינו,⁹² פ"י מפני שאנחנו אין שכלנו הדל משיג גודל הרחמנות וכו'.

ואדרבה, מכך עליו לעורר רחמים גדולים עוד יותר, אף שאינו חש רחמים על עצמו, כפי שמוסכר במקום אחר על המילים "ברחמיך הרבים רחם עלינו"; כלומר, השכל הדל שלנו אינו משיג את גודל הרחמים וכו'.

דווקא קהות זו צריכה להביא אותו לעורר רחמים גדולים עוד יותר, אף שאינו חש רחמים על עצמו. כך מוסכר במקום אחר על התפילה "ברחמיך הרבים רחם עלינו": אנו מבקשים רחמים רבים, משום ששכלנו הדל אינו יכול להשיג עד כמה גדולים הרחמים.

כי מדת רחמנות מדתו של יעקב מבריה מן הקצה⁹³ אל הקצה, (שעם היות שהוא כמשל שנפרד ונכרת משרשו לגמרי אעפ"כ [אף על פי כן] ע"י הרהור תשובה^{94, 95} אי ישוב ויתדבק בשרשו.

מידת הרחמים, מידתו של יעקב, "מבריה מן הקצה אל הקצה" (כך שגם אם הוא, כמשל, נפרד ונכרת לגמרי משרשו, בכל זאת, באמצעות הרהור תשובה אחד, ישוב ויידבק בשרשו).

מידת הרחמים של יעקב דומה לבריה התיכון של המשכן, ש"מבריה מן הקצה אל הקצה": היא מגיעה גם עד לקצה הרחוק ביותר. לכן גם מי שנכרת לגמרי משרשו יכול לשוב ולהידבק בו באמצעות הרהור תשובה אחד, כפי שמוכח בתלמוד על מי שאולי הרהר תשובה בלבד.

וכמ"ש בפרשה במדבר בדי"ה וידבר⁹⁶ כו' לגלגלתם כמו ד"מ [דרך משל] אם היה נמצא ברפואות לחבר גופו אל ראשו כך הוא ענין נשיאת ראש כו'

וכפי שמוסכר בפרשה במדבר, במאמר המתחיל "וידבר" וכו', על המילים "לגלגלתם": למשל, אילו הייתה נמצאת בין התרופות [דרך] לחבר את הגוף אל הראש, כך הוא ענין "נשיאת ראש" וכו';

ההפניה היא למאמר בפרשה במדבר על המילים "לגלגלתם". המפקד, המכונה "נשיאת ראש", נמשל לתרופה שיכולה לחבר מחדש גוף לראשו שנכרת: הוא מחבר את הנשמה למטה לשורשה למעלה.

ע"ש, ובדי"ה ביום השמיני עצרת⁹⁷ ואפילו חייבי כריתות דכתיב בהו ונכרתה כו' ועל זה אמר הכתוב כי אבי ואמי עזבוני⁹⁸ מכל מקום וה' יאספני), ואם גם בזאת לא יתעורר בו מדת רחמנות הנ"ל

ע"ן שם. וכן במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת": אפילו מי שחייבים כרת, שעליהם נאמר "ונכרתה" וכו'; ועל כך נאמר בפסוק: "כי אבי ואמי עזבוני", ואף על פי כן "וה' יאספני"). ואם גם בעקבות זאת לא תתעורר בו מידת הרחמים הנזכרת לעיל,

המאמר מפנה גם לדיון על שמיני עצרת: גם מי שחייבים כרת, שנשמותיהם "נכרתות", יכולים להיאסף מחדש, כפי שנאמר בפסוק: "כי אבי ואמי עזבוני, וה' יאספני". אם גם דבר זה אינו מעורר בו רחמים, יש עצה נוספת.

הנה זאת העצה היעוצה דהנה כתיב הרועה בשושנים⁹⁹ ופי' בזהר (שמות דף עשרים) מה שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חורר ע"י אשא כו'.

הנה זו העצה היעוצה: הרי נאמר "הרועה בשושנים", ועל כך מפרש הזוהר (שמות, דף עשרים): כשם שהשושנה מתהפכת מגוון אדום לגוון לבן באמצעות אש וכו',

העצה נלמדת מן הפסוק "הרועה בשושנים" ומפירוש הזוהר עליו: השושנה האדומה נעשית לבנה רק באמצעות אש.

כך הנה כתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו שהחטא נקרא אדום¹⁰⁰ וכן כל המעשים והדבורים והמחשבות שבכל עניני העולם נק' גם כן אדום לפי שהמה מחשבות היצר ותחבולותיו יתהפך לגוון חורר

כך נאמר: "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו". החטא נקרא אדום, וכן גם המעשים, הדיבורים והמחשבות בכל עניני העולם נקראים אדומים, משום שהם מחשבות היצר ותחבולותיו; [אלה] יתהפכו לגוון לבן,

כך אומר ישעיהו: "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו". החטא נקרא "אדום", וכך גם מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו של האדם בעניני העולם, שהם תוצרי תחבולותיו של היצר הרע; גם הם יכולים להפוך ללבנים.

שהוא בחינת כשלג ילבינו על ידי בחי' אש. והנה יש אש שלמעלה ואש שלמטה ואש שלמעלה לא כל אדם זוכה לזה.

שהוא בחינת "יהיו לבנים כשלג", באמצעות בחינת האש. והנה יש אש שלמעלה ואש שלמטה, ולא כל אדם זוכה לאש שלמעלה.

הלכנה זו מתרחשת באמצעות אש. יש אש שלמעלה ואש שלמטה, ולא כל אדם זוכה לאש שלמעלה.

אך אש שלמטה הוא ענין סיגופים ותעניות למעט חלבו ודמו¹⁰¹ שהם מסטרא דק"נ [דקליפת נוגה] ואז יאר ה' פניו בחי' הארת פנים כנ"ל:^{102, 103, 104}

אך האש שלמטה היא עניין של עינויי גוף ותעניות, כדי למעט את החלב והדם שבאדם, שמקורם בקליפת נוגה; ואז "הוי' יאיר פניו" — בחינת הארת פנים, כפי שהוזכר לעיל.

האש שלמטה היא עינויי גוף ותעניות, שמפחיתים את החלב והדם של האדם, שמקורם בקליפת נוגה — התחום שבו הטוב והרע מעורבים זה בזה. ואז "הוי' יאיר פניו" — הארת הפנים שנזכרה בחלק הראשון.

להחזיק באהבה: תורה וחסד

8 ג אך עוד אחת היא צריך לשית עצות בנפשו מ"ש בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי¹⁰⁵ וגוי

3. אך יש עצה נוספת שעל האדם לקבוע בנפשו: מה שכתוב, "בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי" וגו',

החלק השלישי מביא עצה נוספת מתוך שיר השירים: "בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי".

עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי.¹⁰⁶

"עד שמצאתי את שאהבה נפשי; אחזתיו ולא ארפנו, עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי".

הפסוק ממשיך: "עד שמצאתי את שאהבה נפשי; אחזתיו ולא ארפנו, עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי". כל ביטוי בפסוק יוסבר ביחס לחיפוש של הנשמה.

פיי שאהבה נפשי בקמץ הוא לשון כבר מה שאהבה כבר היינו כי ישראל עלו במחשבה¹⁰⁷ הקדומה¹⁰⁸

פירוש "שאהבה נפשי", בקמץ, הוא לשון עבר: מה שנפשי כבר אהבה. כלומר, ישראל עלו במחשבה הקדומה;

בביטוי "שאהבה נפשי" הפועל מנוקד בקמץ, ולכן הוא בלשון עבר: מי שנפשי כבר אהבה. הכוונה לכך שישראל עלו במחשבתו הקדומה של ה', עוד לפני הבריאה.

וזהו בחינת טהורה היא¹⁰⁹ קודם אתה בראת כמ"ש ע"פ יונתי בחגוי הסלע¹¹⁰ ומבחי זו נמשך בה אור

הגנוז היא בחי' אהבה המסותרת כנ"ל בפי' את האור

וזהו בחינת "טהורה היא", קודם ל"אתה בראת", כפי שמתבאר על הפסוק "יונתי בחגוי הסלע". ומבחינה זו נמשך אליה האור הגנוז, שהיא בחינת האהבה המסותרת, כפי שנתבאר לעיל בפירוש "את האור, כי טוב",

זהו מצבה של הנשמה, המתואר בברכת הבוקר "אלקי נשמה" במילים "טהורה היא", לפני "אתה בראת". מאותה בחינה נמשך אל הנשמה האור הגנוז, שהוא האהבה המסותרת, כפי שנתבאר לעיל (פסקה 4) על הפסוק "את האור, כי טוב" — שיש לגנוז אותו.

כי טוב לגנוז כו' וזהו שאהבה נפשי מכבר וכענין מ"ש ע"פ ראה אנכי¹¹¹ בפי' לאיתן האזרחי¹¹² כו'.

לגנוז וכו'. וזהו "שאהבה נפשי" מלפני זמן רב; בדומה למבואר על הפסוק "ראה אנכי", בפירוש "לאיתן האזרחי" וכו'.

לכן נאמר "שאהבה נפשי" בלשון עבר: זוהי אהבה שמקורה מלפני זמן רב. רעיון דומה מבואר במאמר על הפסוק "ראה אנכי", בביאור הביטוי "לאיתן האזרחי".

אך יש מי שאהבה זו היא בבחינת אכידה אצלו ובכחי גלות כניל ועל זה נאמר אבקשה את שאהבה נפשי, והנה בחינת החיפוש הוא בשווקים וברחובות במקום האכדה,

אך יש מי שאהבה זו אצלו בבחינת אכדה ובבחינת גלות, כנזכר לעיל; ועל כך נאמר: "אבקשה את שאהבה נפשי". והנה, החיפוש הוא "בשווקים וברחובות", במקום שבו אכדה;

אצל אנשים מסוימים האהבה הזאת אכדה והיא בגלות, ועליהם נאמר "אבקשה את שאהבה נפשי". החיפוש מתרחש "בשווקים וברחובות", במקום שבו אכדה האהבה.

אך אף גם אם מצא את האכדה הנה לא יתקיים בו אור ה' בלתי כלים כי זה גורם הסתלקות האור כנודע,

אך גם אם מצא את האכדה, אור ה' לא יתקיים בו בלי כלים, שכן הדבר גורם להסתלקות האור, כידוע.

אולם גם לאחר שהאהבה שאכדה נמצאת מחדש, אור ה' לא יישאר באדם בלי כלים שיחזיקו אותו; כידוע, אור בלי כלי מסתלק.

ולכן העצה לעשות כלים לאור ה' והם אותיות התורה כי בית אמי זו תורה שבכתב וחדר הורתי זו תורה שבעל פה^{113, 114} וכמ"ש

לכן העצה היא לעשות כלים לאור ה', והם אותיות התורה. "בית אמי" היא התורה שבכתב, ו"חדר הורתי" היא התורה שבעל פה. וכמו שכתוב,

על כן יש לעשות כלים לאור ה', והם אותיות התורה. "בית אמי" היא התורה שבכתב, ו"חדר הורתי" היא התורה שבעל פה.

כי הוי' אלהיך אש אוכלה הוא וכשם שא"א לאש להאחז בלי פתילה או שום דבר הנאחז בו.

"כי הוי' אלקיך אש אוכלה"; וכשם שא"א אפשר לאש להיאחז בלי פתילה או דבר כלשהו שתוכל להיאחז בו,

ה' נקרא "אש אוכלה", ואש אינה יכולה להיאחז בלי פתילה או חומר בעירה שתוכל להיתפס בו.

כך אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו כו'. עמ"ש מזה בד"ה במדבר סיני באהל מועד,¹¹⁵ וכדאיתא בזהר¹¹⁶ על פסוק הרועה בשושנים שושנים הלכות כו'.¹¹⁷

כך גם: "אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו" כו'. ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "במדבר סיני באהל מועד"; וכך מובא בזהר על הפסוק "הרועה בשושנים": שושנים — [כלומר] שונה הלכות וכו'.

לכן יש "לאחז" באהבה שנמצאה ולהכניס אותה לתורה, שהיא הפתילה שלה, כדי שלא תחמוק. כאן מפנים למאמר על "במדבר סיני באהל מועד", ולפירוש הזהר למילים "הרועה בשושנים": שושנים — כלומר, אלה שושנים הלכות.

9 ולכן כתיב הרועה כי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים¹¹⁸ מפני שע"י עסק התורה שהוא רצונו יתברך

רוח אייתי רוח¹¹⁹

לכן נאמר "הרועה", שהרי ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים: משום שעל ידי העיסוק בתורה, שהיא רצונו יתברך, "רוח מביאה רוח"

לכן הפסוק מדבר על מי ש"רועה": כפי שאומר הזוהר, ישראל "מפרנסים את אביהם שבשמים". לימוד התורה הוא רצון ה', וכפי שנאמר במקום אחר בזוהר, רוח מלמטה "מביאה רוח" מלמעלה.

ואמשיך רוח להיות שורה ומתגלה בו בחינת פנימיות רצונו ית', כמו שע"י אכילת האדם מחבר נשמתו בגופו שיתפשטו בו כוחות נשמתו בהרחבה.

וממשיכה רוח, כדי שבחינת פנימיות רצונו יתברך תשרה בו ותתגלה; כשם שעל ידי אכילת האדם נשמתו מתחברת לגופו, כך שכוחות נשמתו מתפשטים בו בהרחבה.

על ידי לימוד התורה פנימיות רצונו של ה' שורה ומתגלה. ההשוואה היא למזון: האכילה מחברת את הנשמה לגוף, כך שכוחות הנשמה מתפשטים בו בחופשיות.

כך כביכול ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים על ידי התורה ומצות שהם רצונו ית' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ומתגלה בחינת הארת רצה"ע [רצון העליון] בהארת פנים כו'

כך גם, כביכול, ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים באמצעות התורה והמצוות, שהן רצונו יתברך: "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח", כדי שהארת הרצון העליון תשרה ותתגלה בהארת פנים וכו',

כך גם, כביכול, ישראל "מפרנסים" את אביהם שבשמים באמצעות התורה והמצוות, שהן רצונו, ובכך ממשיכים את אור הרצון העליון בהארת פנים, שלוש עשרה המידות.

ע"י אותיות התורה גם ע"י מצות הצדקה שהוא מדת חסד שהוא חיצוניות וכלי לבחי' האור והאהבה בחי' פנימיותו וכמ"ש כי באור פניך נתת לנו¹²⁰ תורת חיים ואהבת חסד.

באמצעות אותיות התורה, וגם באמצעות מצוות הצדקה, שהיא מידת חסד — החיצוניות והכלי לבחינת האור והאהבה, בחינת פנימיותו; וכמו שכתוב: "כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד".

אור זה נמשך באמצעות אותיות התורה ובאמצעות הצדקה, שהיא חסד: החסד הוא הצורה החיצונית והכלי לאור ולאהבה שהם פנימיותו. תפילתנו מבטאת זאת: "כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד".

פ"י כי לאור פני ה' שהוא בחי' האור יש שני כלים שהם תורה וחסד כנ"ל:

פירוש הדבר, שלאור פני ה', שהוא בחינת האור, יש שני כלים: תורה וחסד, כנוצר לעיל.

כלומר, לאור פני ה' יש שני כלים — תורה וחסד — כפי שעולה מדברי התפילה.

סיכום

10 קיצור מד"ה אני לדודי

תקציר המאמר הפותח במילים "אני לדודי".

כאן מתחיל תקציר של המאמר, המציג בקצרה את עיקרי הדברים ומוסיף מקורות נוספים.

11 (א) באלול מתחיל בחי' אני לדודי¹²¹ דהיינו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ובראש השנה ויום הכפורים הוא ודודי לי היינו המשכת אלקותו למטה מתחלה שמאלו תחת לראשי¹²² יראה.

(1) באלול מתחילה הבחינה של "אני לדודי", כלומר אתערותא דלתתא; ובראש השנה וביום הכיפורים מתקיים "ודודי לי", כלומר המשכת אלקותו למטה: תחילה "שמאלו תחת לראשי" — יראה.

חלק 1 של הסיכום חוזר על הפתיחה: אלול הוא "אני לדודי", אתערותא דלתתא, ואילו ראש השנה ויום הכיפורים הם "ודודי לי", המשכת אלקות, שמתחילה ב"שמאלו תחת לראשי" — יראה.

באלול יג"מ [י"ג מדות] וא"כ למה אינם יו"ט [יום טוב] (ע' [עיין] כה"ג [כהאי גוונא] גבי פורים בד"ה חייב אינש כו' עד דלא ידעי).¹²³

באלול מאירים י"ג מידות; אם כן, מדוע ימיו אינם ימים טובים? (ראו דיון דומה בעניין פורים במאמר המתחיל "חייב אינש" וכו', "עד דלא ידעי").

השאלה היא: י"ג מידות מאירות באלול, ואם כן מדוע ימיו אינם ימים טובים? דיון מקביל בעניין פורים נמצא במאמר על דברי התלמוד "חייב אינש [לבסומי בפוריא] עד דלא ידעי".

אך זהו כמו עד"מ מלך שיוצאים להקביל פניו בשדה. יאר ה' פניו הוא ענין יג"מ [י"ג מדות].

אלא שהדבר דומה, בדרך משל, למלך שיוצאים לקבל את פניו בשדה. "יאר ה' פניו" הוא ענין י"ג מידות.

התשובה היא משל המלך שיוצאים לקבל את פניו בשדה. הפסוק "יאר ה' פניו" מתייחס ל"יג מידות".

ובחי' יאר היינו מ"ש אל ה' ויאר לנו¹²⁴ עמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות,¹²⁵ וזהו ישראל ישר אל (עמ"ש בפ"י לעשות הישר¹²⁶ סד"ה כי תשמע בקול) שבחינת אל הוא שר ומושל בקרבו: (ב)

ובחינת "יאר" היא מה שכתוב "אל ה' ויאר לנו"; ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "ראשי המטות". וזהו ישראל — ישר אל (ראו מה שנכתב על פירוש "לעשות הישר" בסוף המאמר המתחיל "כי תשמע בקול"), שכן בחינת אל היא שר ומושל בקרבו. (2)

ה"הארה" היא האור של "אל ה' ויאר לנו", שנדון במאמר על "ראשי המטות". גם את השם ישראל דורשים "ישר אל", בהקשר למאמר על "לעשות הישר": אל מושל בתוך היהודי; הסימן (2) פותח את החלק השני של הסיכום.

והנה יש באדם בחי עיר מושב כמ"ש סד"ה בפ' נסכים¹²⁷ בפ"י ארץ מושבותיכם,¹²⁸ ובחינת שדה עמ"ש בת"א [בתורה אור] פ' חיי ע"פ ויצא יצחק לשוח בשדה.¹²⁹

והנה, באדם יש בחינת עיר מושב, כפי שמוסבר בסוף המאמר שבפרשת נסכים, על פירוש "ארץ מושבותיכם"; וכן יש בו בחינת שדה — ראו מה שנכתב בתורה אור, פרשת חיי שרה, על הפסוק "ויצא יצחק לשוח בשדה".

חלק 2: באדם יש בחינת עיר מושב; ראו על כך במאמר על נסכים, בעניין "ארץ מושבותיכם". יש בו גם בחינת שדה; ראו תורה אור, חיי שרה, על יציאת יצחק "לשוח בשדה".

ובחינת מדבר זהו ארץ לא זרועה¹³⁰ (עמ"ש בד"ה אלה מסעי¹³¹ ומ"ש מענין זריעה בד"ה האזינו השמים¹³² ובד"ה בשלח פרעה ובד"ה ששים המה מלכות)¹³³

ובחינת מדבר היא "ארץ לא זרועה" (ראו מה שנכתב במאמר המתחיל "אלה מסעי", ומה שנכתב בעניין זריעה במאמר המתחיל "האזינו השמים", במאמר המתחיל "כשלח פרעה" ובמאמר המתחיל "ששים המה מלכות"),

יש גם בחינת מדבר, "ארץ לא זרועה". הסוגריים מפנים למאמרים על מסעות המדבר ועל עניין הזריעה.

אשר לא ישב אדם שם¹³⁴ הפך ממ"ש האמנם ישב אלקים על הארץ.^{135, 136} והעצה לזה כמו שכתוב ובקשתם משם.¹³⁷

"אשר לא ישב אדם שם" — היפוכו של מה שכתוב "האמנם ישב אלקים על הארץ?" והעצה לכך היא כפי שכתוב "ובקשתם משם".

במדבר "לא ישב אדם שם", בניגוד לתמיהתו של שלמה: "האמנם ישב אלקים על הארץ?" התיקון לכך הוא "ובקשתם משם".

כי את האור כי טוב¹³⁸ לגנוז בחי אל ה' ויאר לנו שבבחינת ישר אל. אך יש מי שהוא בבחינת אבידה אצלו.

כי "את האור כי טוב" — לגנוז — היא בחינת "אל ה' ויאר לנו", שבבחינת "ישר אל". אך יש מי שאצלו היא בבחינת אבידה,

האור שגנוז הוא בחינת "אל ה' ויאר לנו", המצויה בישראל, "ישר אל". אולם אצל אנשים מסוימים היא אבדה.

ע"ד איזהו שוטה המאבד¹³⁹ שם מה שנותנין לו. וע"ד מ"ש ובאו האובדים בארץ אשור.¹⁴⁰ וכתוב תעיתי כשה¹⁴¹ אובד.¹⁴²

כדומה לדברי חז"ל: "מיהו שוטה? מי שמאבד שם את מה שנותנים לו"; וכן למה שנאמר: "ובאו האובדים בארץ אשור"; ונאמר: "תעיתי כשה אובד".

שלושה מאמרים עוסקים באובדן: הגדרת התלמוד לשוטה — מי שמאבד את מה שנותנים לו (המילה "שם" שבנוסח אינה מופיעה בלשון התלמוד); דברי ישעיהו על "האובדים בארץ אשור"; ודברי בעל התהילים: "תעיתי כשה אובד".

ועיין מזה בגמ' [בגמרא] ספ"ג [סוף פרק ג'] דמכות¹⁴³ (דף כ"ד סע"א [סוף עמוד א]) ובמהרש"א [ובמהרש"א] שם בח"א [בחי'דושי אגדות] ועיין ברבות פ' קרח¹⁴⁴ ובפ' בשלה¹⁴⁵ ס"פ כ"ד מה הצאן כו'

ועיינו בעניין זה בגמרא, בסוף הפרק השלישי של Makkos (דף כ"ד, סוף עמוד א), ובחי'דושי האגדות של המהרש"א שם; וכן במדרש רבה על פרשת קורח ובפרשת בשלה, בסוף פרק כ"ד: "כשם שהצאן" וכו'.

להרחבה בעניין: בסוף הפרק השלישי של Makkos דורשת הגמרא את "ואבדתם בגוים" כ"כאבידה המתבקשת", בדומה ל"תעיתי כשה אובד, בקש עבדך", והמהרש"א מפרש שם. המדרש על קורח ועל בשלה מוסיף: "כשם שהצאן..."

אף ישראל אע"פ [אף על פי] שחוטאין¹⁴⁶ כו' ע"ש וזהו כשה אובד. וצריך לחפש במקום שנאבדה שיפשפש במעשיו, וזהו ובקשתם משם, וישוב אל¹⁴⁷ ה' וירחמהו,

"אף ישראל, אף על פי שחוטאים" וכו'; עיינו שם. וזהו "כשה אובד": יש לחפש במקום שבו אבד, כלומר, עליו לפשפש במעשיו. וזהו "ובקשתם משם", וכן "וישוב אל הוי' וירחמהו".

"אף ישראל, אף על פי שחוטאים" — הקדוש ברוך הוא עדיין מנהיג אותם כעדר. זהו "כשה אובד": יש לחפש במקום שבו אבד, באמצעות בחינת מעשיו, וישוב אל הוי' וירחמהו.

(ומזה יבא לבחי' שמע שם ע' [עיין] וגם יתעלה בחי' מדבר הנ"ל להיות ומדברך נאווה¹⁴⁸ כמ"ש בד"ה במדבר סיני באהל מועד¹⁴⁹ שע"י התשובה יבא לבחינת מדבר אשר לא ישב אדם שם שלמעלה ממדרגת אדם ונק' במדבר הגדול והנורא).

(ומכאן יבוא לבחינת שמע: שם וע'. וגם בחינת המדבר האמורה לעיל תתרומם ותהיה "ומדברך נאווה", כמבואר במאמר המתחיל "במדבר סיני באהל מועד": על ידי התשובה מגיעים לבחינת המדבר "אשר לא ישב אדם שם", שהיא למעלה ממדרגת אדם, ונקראת "המדבר הגדול והנורא").

מכאן מגיעים לבחינת שמע: אותיות שמע הן אותיות שם, בצירוף האות ע'. המדבר עצמו מתרומם ונעשה "ומדברך נאווה": על ידי תשובה מגיעים למדבר עליון, "אשר לא ישב אדם שם", מפני שהוא למעלה ממדרגת אדם, והוא נקרא "המדבר הגדול והנורא".

אך האדם אשר לא ירגיש הרחמנות בנפשו זהו מפני שנפגם כ"כ [כל כך] עד שנפרד ונכרת משרשו,

אך אדם שאינו חש רחמים בנפשו, הרי זה מפני שנפגם כל כך עד שנפרד ונכרת משרשו,

מי שאינו חש רחמים בנפשו נפגם עד כדי כך שהוא נכרת משרשו.

(וכרת הואנגד בחי' כתר כמ"ש במא"א [במאורי אור] אות כ' סט"ו) ומזה אדרבה יעורר עליו רחמים יותר גדולים, ועי"ז יש תקווה.

(וכרת מקביל לבחינת כתר, כמובא ב"מאורי אור", אות כ', סעיף ט"ו); ומכאן, אדרבה, יעורר עליו רחמים גדולים עוד יותר, ועל ידי כך יש תקווה.

המילה "כרת", שמשמעה ניתוק, מורכבת מאותן אותיות כמו "כתר", והלקסיקון הקבלי "מאורי אור" מציין שהיא מקבילה לכתר. לכן עליו לעורר על עצמו רחמים גדולים עוד יותר, ועל ידי כך יש תקווה.

וזהו הרועה בשושנים בחי' יג"מ [י"ג מדות]. ועוד פי' בשושנים ע"ד אם יהיו חטאיכם כשנים¹⁵⁰ מבחי' אדום כשלג ילבינו.

וזהו "הרועה בשושנים" — בחינת י"ג מידות. ועוד פירוש ל"בשושנים": בדומה ל"אם יהיו חטאיכם כשנים", שמן הגוון האדום "כשלג ילבינו".

"הרועה בשושנים" היא בחינת י"ג מידות. פירוש נוסף: אדמומיות השושנים שנהפכת ללבן מזכירה את "אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו".

כמו שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חור¹⁵¹ ע"י אש ועמ"ש מענין אש בד"ה והיה לכם לציצית¹⁵² ובפי' בהר ע"פ כי תבואו כו' ושבתה הארץ¹⁵³ כו' ועי"ז יאר ה' פניו.

כמו השושנה, שנהפכת מגוון אדום לגוון לבן על ידי אש. ועיינו במה שנכתב בעניין האש במאמר המתחיל "והיה לכם לציצית", ובפרשת בהר על הפסוק "כי תבואו" וכו', "ושבתה הארץ" וכו'. ועל ידי כך "יאר הוי' פניו".

השושנה נהפכת מאדום ללבן על ידי אש. ההפניה היא למאמרים העוסקים באש: "והיה לכם לציצית", ובפרשת בהר, "כי תבואו... ושבתה הארץ"; ועל ידי כך "יאר הוי' פניו".

גם י"ל [יש לומר] שושנים רומז לבחי' ברזא סומקא לסוסיא חיוורא¹⁵⁴ וזהו ג"כ ענין לשון של זהורית כו' אפשר לומר גם ש"שושנים" רומז לבחינה של "רצועה אדומה על סוס לבן"; וזהו גם עניינה של רצועת הצמר הארגמנית וכו';

השושנים עשויים לרמוז גם לדימוי התלמודי של "רצועה אדומה על סוס לבן" — אדום על רקע לבן — וכן לרצועת הצמר הארגמנית.

וה"ע [וזהו ענין] בגדי לבן ובגדי זהב¹⁵⁵ כמ"ש ברע"מ [ברע"א מהימנא] פ' פנחס (דף רנ"ה ע"ב) ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית וכענין מ"ש בדוד אדמוני עם יפה עינים¹⁵⁶ ועמ"ש בביאור ע"פ וכל¹⁵⁷ בניך: (ג)

וזהו עניינם של בגדי הלבן ובגדי הזהב, כמובא ברע"א מהימנא, פרשת פנחס (folio 255b). וראו מה שנכתב במאמר הפותח במילים "למנצח על השמינית"; וכן מה שנאמר על דוד, "אדמוני, בעל עיניים יפות"; וראו מה שנכתב בביאור על הפסוק "וכל בניך". (3)

זהו עניינם של בגדי הלבן ובגדי הזהב של הכהן הגדול, הנידונים ברע"א מהימנא על פרשת פנחס, וכן עניינו של דוד, "אדמוני, בעל עיניים יפות". הסימן (3) פותח את החלק השלישי של הסיכום.

ועוד צ"ל מ"ש אחזתיו ולא ארפנו¹⁵⁸ כו' כי שאהבה נפשי בקמץ הוא לשון כבר. ע"ד כבר היו לעולמים כי ישראל עלו במחשבה הקדומה.

ועוד יש לבאר את הכתוב "אחזתיו ולא ארפנו" וכו'. שכן "שאהבה נפשי", כשהמילה "שאהבה" מנוקדת בקמץ, מבטאת משמעות של "כבר", כמו "כבר היו לעולמים"; שהרי ישראל עלו במחשבה הקדומה.

חלק 3: לאחר שהאהבה מתגלית, צריך לבוא "אחזתיו ולא ארפנו". "שאהבה", כשהיא מנוקדת בקמץ, משמעה "כבר", כמו "כבר היו לעולמים": ישראל עלו במחשבה הקדומה.

וזהו ואני בתוך הגולה על נהר כבר,^{162, 161, 160, 159} ועיין מענין כבר ברבות בראשית פט"ז¹⁶³ ובזהר בראשית (ד"ו ע"ב)¹⁶⁴

וזהו "ואני בתוך הגולה על נהר כבר". ועיינו בעניין "כבר" בבראשית רבה, פרק 16, ובזהר, בראשית (folio 6b), הדבר נרמז בדברי יחזקאל "על נהר כבר", ששמו מבטא את המשמעות "כבר". הסיכום מפנה למדרש רבה על בראשית, פרק 16, ולזהר (1:6b) בעניין נהר כבר.

ובמק"מ [ובמקדש מלך] והרמ"ז [והרב משה זכות] שם ובזח"ג [ובזהר חלק ג] פנחס (דרמ"ז ע"א)¹⁶⁵ ועמ"ש כתי"א [בתורה אור] בד"ה ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי.¹⁶⁶

ובמקדש מלך וברמ"ז שם, ובזהר, חלק III, פנחס (folio 247a); וראו מה שנכתב בתורה אור, במאמר הפותח במילים "ואלה המשפטים", בעניין "כי תקנה עבד עברי". ההפניה היא גם לפירושי הזהר מקדש מלך והרמ"ז, לזהר על פנחס (247a), ולמאמר בתורה אור על "ואלה המשפטים", בעניין "כי תקנה עבד עברי".

ואחר שימצא גילוי אהבה זו צ"ל אחזתיו כוי ולהביאו אל בית אמי זו תורה שבכתב¹⁶⁷ עיין זח"ב [זהר חלק ב] ויקהל (דף ריש).

ולאחר שהוא מוצא את גילוי האהבה הזאת, צריך לבוא "אחזתיו" כוי, ולהביאו "אל בית אמי" — זו התורה שבכתב. עיינו בזהר, חלק II, ויקהל (folio 200).

לאחר שהאהבה הזאת מתגלית, צריך לאחוז בה ולהביאה "אל בית אמי", שהיא התורה שבכתב. הסיכום מפנה לזהר על ויקהל, folio 200 (במקור נכתב רי"ש, שערכה 200), שם הספר העליון נקרא התורה שבכתב.

וחדר הורתי זו תשבע"פ [תורה שבעל פה], ועמ"ש בד"ה ראה אנכי גבי ונר דלוק על ראשו ומלמדין אותו¹⁶⁸ כוי, ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך.¹⁶⁹

ו"חדר הורתי" — זו התורה שבעל פה. וראו מה שנכתב במאמר הפותח במילים "ראה אנכי", בעניין "ונר דלוק על ראשו ומלמדין אותו" כוי; וכן מה שנכתב במאמר הפותח במילים "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך".

"חדר הורתי" הוא התורה שבעל פה. הסיכום מפנה למאמר "ראה אנכי", בעניין תיאורו התלמודי של העובר, שגר דולק מעל ראשו ו"מלמדין אותו" את כל התורה, ולמאמר על בגדי הכהונה.

וזהו ענין הרועה בשושנים ששונים הלכות¹⁷⁰ ישראל מפרנסין ומתפרנסין עמ"ש בפ"י רעיתי בד"ה אני ישנה,¹⁷¹ ובפ"י לכו לחמו בלחמי¹⁷² בד"ה יונתי בחגוי.

וזהו עניין "הרועה בשושנים" — אלו ששונים הלכות. ישראל מפרנסים ומתפרנסים; ראו מה שנכתב על פירוש "רעיתי" במאמר הפותח במילים "אני ישנה", ועל פירוש "לכו לחמו בלחמי" במאמר הפותח במילים "יונתי בחגוי".

"הרועה בשושנים" פירושו אלו ששונים הלכות. ישראל מפרנסים את ה' ומתפרנסים ממנו; הסיכום מפנה למאמר "אני ישנה", העוסק ב"רעיתי", ולמאמר "יונתי בחגוי", העוסק ב"לכו לחמו בלחמי".

וענין שני כלים תורה וחסד עמ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בסופו: 173, 174

ולענין שני הכלים, תורה וחסד, ראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "אני ה' אלקיכם" שבפרשת ציצית, בסופו.

לענין שני הכלים של האור, תורה וחסד, ראו בסוף הביאור על "אני ה' אלקיכם" שבפרשת ציצית.

בעבודה

באלול על האדם לצאת לקראת המלך: לבחון את מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו בעבר "משם", מהמקום שבו אבד הניצוץ, ולעורר רחמים על הניצוץ האלקי הנתון בגלות. אם אינו מרגיש דבר, עליו לראות בקהות הזאת עצמה סיבה לעורר רחמים גדולים עוד יותר; ואם גם זה אינו מעורר אותו, ישנה "אש שלמטה" — צום. ולאחר שמוצאים את האהבה, עליו להחזיק בה היטב באמצעות לימוד תורה וצדקה.

שאלות לשיחה

1. מדוע אלול אינו חג, אף ש"ג מדות הרחמים מאירות בו, וכיצד משל המלך בשדה משיב על כך?
2. מה פירוש הדבר שהניצוץ של אל שבכל יהודי נעלה מחכמה ודעת, ומדוע עליו להניח הצדה את רצונו שלו כדי שהניצוץ יאיר?
3. מדוע החיפוש צריך להיות "משם", ומה ההבדל בין "זה" ל"שם"?
4. לפי משל האיבר שנכרת, מה על האדם להסיק אם הוא בוחן את מעשיו ואינו חש כאב, ומה עליו לעשות?
5. מדוע האהבה שנמצאה זקוקה לכלים, ומדוע תורה וצדקה הן שני הכלים?

הערות

פסקה 1

1 אני לדודי

הערת קה"ת מציינת שמאמר זה נאמר בשנת 5557 (1796-97), על סמך רשימת המאמרים שבכרך זה, ומפנה גם לרשימת כתבי היד.

הערת קה"ת

נאמר בשנת תקנ"ז — ראה רשימת המאמרים בס' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תריח הע' 95 ולהלן ברשימת הכתבי-יד. באוה"ת במדבר כרך ז ע' איתתס מציין לד"ה זה "אני לדודי דלאוני". וראה מאמרי אדה"ז — פרשיות כרך ב ע' תתכה ד"ה ענין אלול ור"ה ויוה"כ. ביאור על מאמר זה נדפס באוה"ת ראה ע' תתב. בד"ה אני לדודי תשמ"ז מציין שמאמר זה "והוא אבהון דכל הדרושים עם התחלה זו". וראה שם המאמר הב' ד"ה אני לדודי הקשר בין ב' הדרושים. "ולחציר ענין נפלא בדרוש . . שמתחיל ונדפס בדף לב, וי"ל בדא"פ שבספר לב יש בו תוכן מיוחד, כמדובר במ"א — לקו"ש ח"ט ע' 156 הערה 23 ועוד] רמז הדבר שבפרק לב שבתניא — שניתוסף כולו מאדה"ז לאחר מהד"ק דס"ב (ראה תניא מהד"ק ע' רלו) [מבואר ענין ואהבת לרעך כמוך, משום שענין אהבת ישראל הוא הלב והעיקר, כמארו"ל זה כלל גדול בתורה, ועד"ז י"ל לגבי דף לב שבספר משנה תורה בלקו"ת שנסדר לדפוס ע"י הצ"צ והיינו בדף זה (בדרוש זה) הוא הלב של הלקו"ת דמשנה תורה. ואפילו את"ל שזה שדרוש זה נדפס בדף לב הי' אח"כ, מ"מ קרוב לומר, שמכיון שזה ספר בתורה, ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט הידוע — כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סקכו ואילך ושי"ג], אפשר ללמוד הוראה בעבודת האדם גם מפרטים כאלו" — ד"ה אני לדודי תשמ"ו (סה"מ מלוקט ח"א ע' תסח). באוה"ת פ' ראה כרך ו ע' בישמט רשימה מכ"ק הצ"צ ממאמרים שבהם נתבארו עניני אלול. ושם מציין "בלקו"ת פ' שופטים בד"ה אני לדודי ב' דרושים". ד"ה זה נעתק בד"ה לך אמר לבי, ת"ש, עם שינויים. — טעם לכמה מהשינויים, נתבאר בשיחות ש"פ נצבים הישי"ת. כמה ענינים שבדרוש זה נתבארו בלקו"ש ח"ב ע' 378, 637 ח"ד ע' 1342-1344, 1346, עיי"ש. וי"ל, אשר מצד שייכות הפנימית דפ' ראה לאלול, מאמרי אלול שבלקו"ת (שסודר ע"י אדמו"ר הצ"צ) נכללו בפרשת ראה (ולא בפני עצמם, כדרושי ר"ה, שבת תשובה ועוד) — לקו"ש ח"ד ע' 1346. ראה גם ד"ה אני לדודי תשכ"ו (סה"מ מלוקט ח"ד ע' שסג). ד"ה אני לדודי תשמ"ב. לקו"ש ח"ד ע' 1339 ואילך. שיחת ש"פ שופטים תש"נ. ביאור אני לדודי האי שלא נדפס כאן עיין בוך פערטעל ג' (שכג, א). יעו"ש. וע' לעיל ד"ה ושמי כדכד האי פ"ג בהמוקפים (כה, ג) קודם ד"ה ועייל וד"ל. [כ]. כנראה הכוונה להנדפס באוה"ת פ' ראה ע' תתב.

2 אני לדודי ודודי ר"ת אלול

ההערה מביאה זאת כמקור לכך שהמילים האלה הן ראשי התיבות של אלול, ומציינת שהדבר נמסר בשם הדרשנים.

הערת קה"ת

אבודרהם סדר ר"ה ופירושה פ"א בשם הדרשנים. ראשית חכמה שער התשובה פ"ד קטו, ב. פע"ח שער ר"ה פ"א. ב"ח לטור או"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו), ועוד. — שיחת ש"פ שופטים תש"נ הערה 9. וראה בהנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' פב הערה 67. סה"מ מלוקט ח"ד ע' שסג. ריש מסי ר"ה בשל"ה הק' מקדמונים, יעו"ש. ועל"ק (סד, א) משער היחודים פ"ו. ובמ"ח, יעו"ש. ובפע"ח ריש ש' ר"ה. [כ]. ראה ד"ה אני לדודי תשל"ט (ע' רכב).

3 אני לדודי ודודי לי

הכלה מזהירה שהיא ואהובה שייכים זה לזה. המאמר קורא את שני חלקי הפסוק כשתי תקופות: אלול, אתערותא דלתתא, וראש השנה ויום

הכיפורים, התגלות מלמעלה.

Song of Songs 6:3 שיר השירים ו:ג:

אני לדודי ודודי לי הרעה בשושנים:

I am my beloved's, and my beloved is mine, That feedeth among the lilies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ו, ג.

4 אני לדודי ודודי לי. ר"ת אלול

ראשית חכמה מביא את ראשי התיבות של מילים אלה כאלול, ואת סופי התיבות שלהן כארבע יודי"ן, כנגד ארבעים יום, כסיוע למנהג לומר סליחות ולהתענות מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים.

Reshit Chokhmah, Gate of Repentance 4:38 ראשית חכמה, שער התשובה ד:ל"ח

ובסוד התענית ביארו בזוהר (פ' שמות דף כ ע"א-ע"ב) אמר שם בפסוק (שה"ש ב, טז) דודי לי ואני לו הרועה בשושנים, שהקדוש ברוך הוא מנהיג את עולמו בחסד ובדין, רמז השושנים שיש בהם אודם ולובן, וזה לשונו מה השושן הזה אדום ולבן, כך ריח הקרבן מאדום ולבן. בא וראה מריח הקטרת, שהסמנים מהם לבנים מהם אדומים, כגון הלבונה שהוא לבן, מר דרור אדום, והריח עולה מאדום ולבן, ועל כן מנהיג עולמו כשושנים שהוא אדום ולבן, דכתיב (יחזקאל מד, טו) להקריב לי חלב ודם. כנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר ...

Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC)

5 אני לדודי ודודי לי. ר"ת אלול

פרי עץ חיים מביא אף הוא את ראשי התיבות של מילים אלה כאלול, כרמז לכך שה' נתן את החודש הזה לכפרה. בהערות קה"ת מציינים אותו הן כמקור לראשי התיבות והן כמקור לכך שאלול הוא זמן של י"ג מידות.

Pri Etz Chaim, Gate of Rosh Hashana 1:3 פרי עץ חיים, שער ראש השנה א:ג

העיד הרי"ס ששמע ממורי זלה"ה, שהיה אומר תמיד הסליחות שאנו אומרים בליל אשמורות ר"ח אלול עם הצבור מלה במלה. (צמ"ח, ויש לזה סמך בזוהר פרשת יתרו, ובעין יעקב) ואשר לא צדה, ר"ת של "אנה" לידו "ושמתי" לך, הוא אלול, לרמז כי חדש הזה נתנו הש"י לכפרה, לכל מי ששגג וחטא, ועשה שום עון בכל השנה, והוא קרוב לקוראיו בחדש הזה, שהוא ר"ת אלול. וכן ר"ת "אני" "לדודי" "ודודי" "לי, ר"ת אלול. (צמח - ג) "ליי" ויאמרו "לאמור" "אשירה, ר"ת אלול למפרע, כי אז יצאו כל ניצוצין מהגלות):

Pri Etz Chaim (Public Domain)

6 והענין כי באלול מתחיל כו'

מוסבר שם שהאמירה שאלול הוא זמן של אתערותא דלתתא היא עצמה הביאור לכך שאני לדודי ודודי ליי הם ראשי התיבות של אלול.

הערת קה"ת

"דזה שבאלול הוא אתערותא דלתתא כו' הוא ביאור הענין דאני לדודי ודודי לי ר"ת אלול" — ד"ה אני לדודי תשכ"ו (סה"מ מלוקט ח"ד ע' שסג).

7 דהיינו בחי אתערותא דלתתא

הערת קה"ת מעמידה את אלול, זמן האתערותא דלתתא, כנגד ראש השנה ויום הכיפורים, בחינת "ודודי לי", ומפנה להערה זו, שבה מוסבר שאור י"ג המידות באלול נמשך משום שלפני כל אתערותא דלתתא מוכרחה לבוא אתערותא דלעילא.

הערת קה"ת

משא"כ ר"ה ויוה"כ הם בחי' ודודי לי. וראה בלקו"ש חכ"ט ע' 171 הערה 37.

8 שמאלו תחת לראשי

המילים כאן מצטטות את Song of Songs 8:3. הקטע מופיע למטה.

Song of Songs 8:3 שיר השירים ח:ג

שְׁמָאלוֹ תַּחַת רִאשִׁי וְיְמִינוֹ תִּחְבְּקֵנִי:

His left hand should be under my head, And his right hand should embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ח, ג.

9

הכלה מתארת את חיבוקו של אהובה: "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבנקני". הנוסח שבמאמר, לראשי, הוא כלשון הפסוק הזה; בהערת קה"ת מובא הפסוק בשיר השירים 8:3, שבו אותה שורה כתובה "תחת ראשי". המאמר מייחס את "יד שמאל", היראה, לימים שמהראש השנה ועד יום הכיפורים.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב:ו

שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרִאשִׁי וְיְמִינוֹ תִּחְבְּקֵנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 מלכותך מלי כל עולמים

הזמור משבח את מלכותו הנצחית של ה': "מלכותך מלכות כל עולמים". המאמר מפרש "עולמים" כ"עולמות", לרבות העולמות הנסתרים, שכולם חשים יראה מפני המלך.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלִכּוֹתֶךָ מְלָכוֹת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְּשִׁלְתֶּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

11 בזהר פנחס דף רי"ד ע"ב ובהרמ"ז שם

אור התורה מסכם את דברי הזהר על הפסוק "חשף ה' את זרוע קדשו", כדי להעלות את כנסת ישראל; ואת דברי הרמ"ז שם, שבינה המתלבשת בגבורה דעתיק אנפין היא "שמאלו תחת לראשי", שכן ממנה מתחילה ההתקרבות.

הערת קה"ת

"ע"פ חשף ה' זרוע קדשו כו' למיקם לה לכנס". ובהרמ"ז שם בינה המלכשת לגבורה דא"צ וזהו שמאלו תחת לראשי שמשם התחלת הקירוב — אוה"ת פ' לך לך כרך א עו, ב. אוה"ת ר"ה איתכה. וראה גם לקמן שה"ש נ, ג. ביהל אור ע' רטז "ע"ד שמאלו תחת לראשי והוא גבורה דא"צ כמ"ש הרמ"ז פנחס דף ריד, ב שסגולות הדין הקדוש הוא להעלות העולמות" ע"ש. ונזכר גם באוה"ת ויקרא כרך ג ע' תתקמז.

12

בסיני אומר משה לעם שה' בא "בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו". המאמר משתמש במילים אלה לתיאור היראה שמקבלים בראש

השנה ונשאת לאורך השנה.

Exodus 20:17 שמות כ:י"ז

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אֶל־תִּירְאוּ כִּי לִבְעֹבֹר נִסּוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹקִים וּבְעֹבֹר תִּהְיֶה יִרְאַתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תִּחְטְאוּ:

And Moses said unto the people: 'Fear not; for G-d is come to prove you, and that His fear may be before you, that ye sin not.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 וזמן התגלותו דהיינו בר"ה בחי' יראה

בראש השנה וביום הכיפורים הבחינה היא יראה, הנובעת מהתגלות מלכות ה'; אך מכיוון שהמאמר קושר זמן זה ל"ודודי לי", יוצא שגם אהבה ניתנת אז.

הערת קה"ת

"דבריה ויוה"כ הוא בחי' יראה (מצד התגלות מלכות ית') אבל מזה גופא שמקשר זמן זה עם "ודודי לי" מוכן שאז הוא (גם) ענין האהבה (וכן מפורש ס"פ תבא (שמציין בד"ה אני לדודי — כאן) שם: שמקבלים דחילו ורחימו מלמעלה" — לקו"ש חכ"ט ע' 171 הערה 40.

14 וזהו בחי' דודי לי רק שצריך תחלה לעורר . . שהיא באלול

האתערותא דלתתא שבאלול ("אני לדודי") היא גם הכנה להמשכה ("ודודי לי") בראש השנה וביום הכיפורים. ככך מוסבר מדוע המאמר, אף שהוא עוסק באלול, אומר שלצורך "ודודי לי" צריכה לבוא תחילה התעוררות באלול: הוא מבאר את ראשי התיבות של אלול.

הערת קה"ת

"כי האתעדלית שבאלול (אני לדודי) היא (גם) הקדמה לההמשכה (דודי לי) שבר"ה ויוה"כ"פ. [ועפ"ז יומתק מ"ש בהמאמר שבכדי שיהיה ודודי לי בר"ה וביוה"כ"פ צריך תחלה אתעדלית באלול — אף שמאמר זה מדבר בענין אלול, ולא בר"ה ויוה"כ"פ — כי זהו ביאור על ענין אני לדודי ודודי לו ר"ת אלול] — ד"ה אני לדודי תשכ"ו סעיף א (סה"מ מלוקט ח"ד ע' שסג). ראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 163 ואילך שם ע' 171.

15 שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים

מובא, יחד עם פרי עץ חיים, כמקור לכך שאלול הוא זמן התגלות י"ג מידות הרחמים.

הערת קה"ת

ראה מ"ח מס' אלול פ"א, ג. פע"ח שכ"ד בתחילתו.

16 למה הם ימות החול

השאלה מדוע ימי אלול הם ימות חול מבוארת שם.

הערת קה"ת

נתבאר באוה"ת פ' ראה ע' תתב. לקו"ש ח"ד ע' 1343.

17 ימות החול ואינם יו"ט כמו שבתות ויו"ט

ההערה מפנה לשם לדיון בהבדל בין ימי החול של אלול לבין שבת ויום טוב.

הערת קה"ת

ראה בספר השיחות תשמ"ט כרך ב ע' 686 הערה 107.

18 ע"פ משל למלך

שיחת שופטים 5750 מבארת בהרחבה את משל המלך בשדה, שנראה כאילו הוא הופך את סדר העבודה של אלול, המרומז בראשי התיבות "אני לדודי ודודי לי". הערה 127 בשיחת תבוא 5751 דנה בשאלה מדוע המשל מופיע בדף ל"ב.

הערת קה"ת

מקבילים התורה מוטב, ואם לאו — שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב: מקאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא: אף על פי כן הדור קבלוה ביימי אחשורוש, דכתבי: "קיימו וקבלו היהודים" — קיימו מה שיקבלו כבר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

"דוה שהם יוצאים להקביל את פני המלך הוא מצד הרצון שלהם, אלא שהנתינת כח להקביל את פני המלך הוא ע"י שהמלך בשדה, שאו (בהיותו בשדה) ישנו הרשות והיכולת לכאוי"א להקביל את פני המלך" — ד"ה אני לדודי תשכ"ו (סה"מ מלוקט ח"ד). ושם בהערה 13: "להעיר מתו"א מג"א צח, ד ואילך בפירוש מרז"ל (שבת פח, א) כפה עליהם הר כגיגית כו' מודעא רבה לאורייתא, דכיון שהקדימו נעשה לנשמע מצד הגילוי מלמעלה ולא מצד עצמם — אין זה בבחירה ורצון, כפה. ודוקא כימי אחשורוש, זמן של הסתר קבלו ברצון גמור, רצון שמצד עצמם".

23 והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות

ההדגשה על "כולם" פירושה שגם מי שרק רוצה לקבל את פני המלך, אך כבול ליצרו ולכן רצונו לשוב ולקבל עליו עול מלכות שמים אינו מגיע ליד מעשה, מתקבל בסבר פנים יפות.

הערת קה"ת

"הכוונה בזה שמדגיש את כולם היא, שגם אלה שהם רק רוצים להקביל את פני המלך אלא שהם שבוים בידי יצרם וגם כשמתעורר אצלם רצון לעשות תשובה ולקבל עליהם עול מלכות שמים אין זה בא בפועל, גם אותם הוא מקבל בספר פנים יפות" — ד"ה אני לדודי תשכ"ו (הנ"ל). וראה בלקו"ש ח"ט ע' 312-313. בהערה.

24 כד"ה זה תשמ"ז מבאר

ל"ג מידות הרחמים יש שני קצוות: מצד אחד הן למעלה מהשתלשלות, ומצד שני הן נמשכות במידה ובהגבלה, ולכן הן נקראות מידות.

הערת קה"ת

"שבענין י"ג מדה"ר ישנם ב' קצוות, מצד אחד, הרי הם למעלה מסדר ההשתלשלות, ולאידך הרי הם נמשכים במידה והגבלה, שלכן נקראים בשם מדות (י"ג מדות הרחמים) — (מהנחה בלתי מוגה). בענין "התגלות י"ג מדות הרחמים" — ראה בארוכה בלקו"ש ח"ט ע' 163 בהערות לשם. לקו"ש ח"ט ע' 159. "והארת י"ג מדות הרחמים בחודש אלול הוא רק מפני שלפני כל אתעדל"ת צ"ל אתעדל"ע לפני" — לקו"ש ח"ט ע' 171 הערה 37.

25 ומראה פנים שוחקות לכולם

"מקבל" מתייחס לדבר שכבר קיים ואז מתקבל, ואילו "מראה פנים שוחקות" פירושו שהמלך מגלה לזולת את הפנים השוחקות שכבר יש לו. לכן, אחרי שנאמר שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות, מוסיף המאמר שהוא מראה פנים שוחקות לכולם.

הערת קה"ת

"דהחילוק בין מקבל (בסבר פנים יפות) למראה (פנים שוחקות) הוא, דלשון מקבל נופל על דבר שישנו מקודם (לפני שקיבל) והוא מקבל את הדבר, ומראה פנים שוחקות הוא שהפנים שוחקות שלו (שישנם גם לפני שמראה) הוא מראה ומגלה אותם לזולתו. וזהו דלאחרי שאומר שהמלך מקבל את כולם בספר פנים יפות מוסיף שהוא מראה פנים שוחקות לכולם". — ד"ה אני לדודי — תשכ"ו (הנ"ל) סעי' ה.

בוהר על פנחס נאמר: בראש השנה מתעוררת זרוע שמאל של ה', וכל העולם שרוי ביראה ובדין; ביום הכיפורים נאמר "שמאלו תחת ראשי".

26

נתבאר בארוכה בשיחת ש"פ שופטים תש"נ (סה"ש תש"נ ח"ב ע' 645), בענין המשל דמלך בשדה דלכאורה הוא היפך סדר העבודה דחודש אלול המרומז בר"ת דאני לדודי ודודי לי, ע"ש. וראה משיחות ש"פ תבוא תנש"א הערה 127 למה שהמשל הזה הוא בדף לב ע"ש.

19 יוצאין אנשי העיר

כל יהודי הוא אחד מ"אנשי העיר" של מלך העולם, כפי שנאמר: "בנים אתם להוי' אלקיכם".

הערת קה"ת

כי כאו"א מבניי מאנשי העיר מלכו של עולם הוא וכמשי"ג בנים אתם להי' אלקיכם — לקו"ש ח"ט ע' 317.

20 ומקבלין פניו בשדה

מדוע המשל הוא דווקא על מלך בשדה ולא בשוק, אף שגם השוק יכול להמחיש את המשכת י"ג המידות בימות החול: השדה הוא מקור מזונו של האדם, "ארץ ממנה יצא לחם", שבא מעבודתו בה — חרישה, זריעה וקצירה. כך גם המשכתן השלמה של י"ג המידות באלול באה באמצעות עבודתו של האדם עצמו, "אני לדודי".

Job 28:5 איוב כ"ח:ה'

אַרְץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לֶחֶם וְתַחְתֶּיהָ נִהְפָּךְ כְּמוֹ אֵשׁ:

As for the earth, out of it cometh bread, And underneath it is turned up as it were by fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיֵּיזֶן יִשְׁמַח לִבְבִּי-אֲנוּשׁ לְהַצְחִיל פָּנִים מִשְׁמֶן וְלֶחֶם לִבְכִּי-אֲנוּשׁ יִסְעֵד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

"עפ"י יומתק המשל דמלך בשדה דוקא (ולא מלך בשוק [ע"ד המשל בוהר ר"פ בחקותי משוקא דבורסקין] וכיו"ב, שגם זה הוא משל על המשכת יגמדה"ר בימי החול), כי שדה הוא מקור מקור חיות האדם, ארץ ממנה יצא לחם (איוב כח, ה). ולחם לבב אנוש יסעד (תהלים קד, טו). . . הוא ע"י עבודת האדם בשדה חרישה וזריעה קצירה . . . וכמו"כ בנמשל: שלימות המשכת וגילוי יגמדה"ר בחודש אלול נעשה ע"י עבודת האדם "אני לדודי" — משיחת ש"פ ראה מבה"ח אלול תש"נ הערה 8. "ראה סה"מ מלוקט ח"א ע' תסח "שדה" מושווה כל הנמצאים בו". וראה מאמרי אדה"ז פרשיות —] ח"ב ע' תתכז] — לקו"ש ח"ט ע' 171 הערה 41.

21 ואז רשאין כל מי שרוצה

הרבי הרי"צ מוסיף ומבאר שבשדה כולם "רשאים ויכולים" לקבל את פני המלך.

הערת קה"ת

ומוסיף ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר — רשאים ויכולים (סד"ה לך אמר לבי השי"ת (סה"מ תש"י ע' 285) — שיחת ו' אלול תשל"ט הערה 47 — לקו"ש ח"ט ע' 312. ראה שם ע' 317. ד"ה אני לדודי תשמי"ב.

22 ואז רשאין כל מי שרוצה

הציאה לקבל את פני המלך נובעת מרצונם של האנשים, אך הכוח לעשות זאת בא מכך שהמלך נמצא בשדה: כל עוד הוא שם, לכולם יש רשות ויכולת לקבל את פניו.

Shabbat 88a:5 שבת פ"ח א:ה'

"וַיִּתְּצֵבּוּ בְּתַחְתֵּית הָהָר, אֲמַר רַב אֲבָדִימִי בַר הָמָא בַר חֲסָא: מְלָמֵד שְׂכָפָה הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם אֶת הָהָר כְּגִיגִית, וְאֲמַר לָהֶם: אִם אַתֶּם

נמשכת מבחינת אל, אור אין סוף עצמו.

Psalms 118:27 תהילים קי"ח:כ"ז

אל ה' וַיָּאֶר לָנוּ אֶסְרוּ־חַג בְּעֶבְתִּים עַד־קֶרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:

The L-RD is G-d, and hath given us light; Order the festival
procession with boughs, even unto the horns of the altar

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, כז.

33 בביאור ע"פ וכל העם רואים

"הקולות" שראו העם הם ציורים של אור אין סוף הנמשך מהעלם לגילוי; ויהיכול בא מקול השופר", שבא "מן המצר" והוא מקור התענוגים.

הערת קה"ת

תור"א עד, ב.

34 מן המצר קראתי

"מן המצר קראתי יי, ענני במרחב יי". הטקסט מפנה לביאור שבמאמר תורה אור על מתן תורה.

Psalms 118:5 תהילים קי"ח:ה'

מִן־הַמִּצָּר קָרָאתִי קָה עֲנֵנִי בְּמִרְחָב קָה:

Out of my straits I called upon the L-RD; He answered me
with great enlargement

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 בד"ה אתם נצבים

הקטע מבחין בין אהבת המלאכים, הנובעת מהשגת זיו ה' המחיה את הבריאה ("הלב החיצוני"), לבין הקב"ה בכבודו ובעצמו, הנעלה ממנה, שכן "נשגב שמו לבדו". המאמר מצוין כמקור להסבר מדוע הוא נקרא א"ל עליון.

הערת קה"ת

לקמן פ' נצבים מד, ג.

36 אתם נצבים

"אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם". אלו מילות הפתיחה של המאמר בפרשת ניצבים שאליו מפנה הטקסט.

Deuteronomy 29:9 דברים כ"ט:ט'

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כָּלְכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שְׂכֵסִיכֶם זְקֵנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל:

Ye are standing this day all of you before the L-RD your G-d:
your heads, your tribes, your elders, and your officers, even
all the men of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 ובד"ה להבין פי' וענין פי' מדות

המאמר מפרש את "מי א"ל כמוך" כמתייחס לייג המדות: א"ל הוא חסד ("חסד א"ל כל היום"), חסד המתפשט בלי גבול מאור אין סוף ועד למקום הנמוך ביותר, כמים הזורמים כלפי מטה.

הערת קה"ת

לקמן ר"ה ס, ד.

38 ובד"ה וארשתיו לי

המאמר "וארשתיו לי" מתאר את כנסת ישראל, מקור הנשמות, ככלה שכיסופיה לדבוק במקורה; כל נשמה היא "נר ה'", שטבעו לעלות כלפי

המאמר מביא זאת כמקור ליראת המלך שנופלת אפילו על העולמות הנסתרים.

Zohar, Pinchas 7:26-9:34 ספר הזוהר, פנחס ז':כ"ו-ט':ל"ד

27 בשירת הים נאמר: "תיפול עליהם אימתה ופחד". המילים שבמאמר המתארות את היראה שנופלת אפילו על העולמות הנסתרים מהדהדות את הפסוק הזה.

Exodus 15:16 שמות ט"ו:ט"ז

תַּפֹּל עֲלֵיהֶם אִימָתָה וּפְחַד בְּגִדְלָם וְרוּעָה יִדְמוּ כָאֶבֶן עַד־יַעֲבֹר עֲמָךְ Havayah עַד־יַעֲבֹר עֲסִיזוֹ קִנְיָתָ:

Terror and dread falleth upon them; By the greatness of
Thine arm they are as still as a stone; Till Thy people pass
over, O L-RD, Till the people pass over that Thou hast
gotten

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 הערת קה"ת מפנה Deuteronomy 21:10-25:19 למילים האלה.

Deuteronomy 21:10-25:19 דברים כ"א:י"ב-כ"ה:י"ט

פסקה 2

29 יאר ה' פניו אליך

הפסוק השני בברכת הכוהנים: "יאר הוי' פניו אליך". המאמר מפרש אותו כהארת שלוש עשרה המידות בחודש אלול, "פנים בפנים".

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יָאֵר הַיְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנֶּךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious
unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כה.

30 שהוא ענין הארת ייג מדות

בשיחה מצוין שהדברים חוזרים למה שנאמר קודם במאמר, שאלול הוא זמן גילוי ייג מדות הרחמים; בהערה מובאים כמקורות פרי עץ חיים, שער ראש השנה, ומשנת חסידים, מסכת אלול 1:3.

הערת קה"ת

"כמ"ש לפני" ש"באלול הוא זמן התגלות ייג מדות הרחמים" — שיחת ש"פ שופטים תשנ"ו. ובהערה שם "ראה פע"ח שער רי"ה בתחילתו, משנת חסידים מסכת אלול פ"א ג". ובד"ה אני לדודי — תשכ"ו הנ"ל מוסיף "שהגם שבאלול הוא אני לדודי, אתערותא דלתתא, מ"מ, אתערותא דלתתא של האדם, ובפרט כשהוא רחוק מאלקות, הוא ע"י התעוררות ונתינת כח מלמעלה, וגילוי ייג מדות הרחמים שבאלול" ע"ש.

31 והארה זו . . מבחי' אל שהוא ראשית כל הייג מדות

יש כמה דעות בשאלה היכן מתחילות ייג מדות הרחמים; מאמר זה הולך לפי הדעה שהן מתחילות בשם א"ל.

הערת קה"ת

"כנודע שיש כמה שיטות בזה, מהי התחלת ייג מדה"ר וכאן קאי להשיטה שהתחלה היא בשם אל" — ד"ה אני לדודי תשמ"ז (מהנחה בלתי מוגה). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1348 ואילך. ראה אוה"ת פ' בהעלותך ע' תו.

32 א-ל ה' ויאר לנו

"הוי' אל, ויאר לנו". המאמר מביא פסוק זה כדי להראות שהארת הפנים

Ye are the children of the L-RD your G-d: ye shall not cut yourselves, nor make any baldness between your eyes for the dead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יד, א.

43 ברא כרעא דאבוה

בהערת קה"ת מובא מקור קבלי לאמירה "בן כרעא דאבוה".

Yevamot 3a:2-4 יבמות ג' א-ב:ד'

דאמר רבא: אמר לי רב יצחק בר אבדימי: אתיא "הנה" "הנה", אתיא "זמה" "זמה". השתא דאמרת כל מלתא דאתיא מדרשא חביבא לקה, ליתני לאחות אשה לבסוף! אידי דאירי באיסור אהווא, תנא אחות אשתו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יונת אלם רפ"ב. וראה יבמות ג, א תוד"ה מקמי. ע"ל ח' דברים [ונתחנן] (יג, ב). וש"נ. [כ].

44 ברא כרעא דאבוה

התוספות (ד"ה מקמי), המובאים בהערת קה"ת, משתמשים בכלל שכן הוא "דרך אבינו", כלומר המשך של אביו. המאמר מחיל זאת על הקשר של היהודי עם ה', שהוא למעלה מטעם ודעת.

Tosafot on Yevamot 3a תוספות על יבמות ג' א

45 בטל רצונך מפני רצונו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ב, ד.

46 בטל רצונך מפני רצונו

המשנה מלמדת: "בטל רצונך מפני רצונו". המאמר מציג זאת כתנאי לכך שפנימיות רצונו של ה' תאיר באדם.

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב:ד'

הוא הנה אומר, עשה רצונו כרצונו, כדי שיעשה רצונו כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שביטל רצון אחרים מפני רצונו. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that can- ... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

47 כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא

משה מזוהר את העם: "כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא". המאמר משתמש בדימוי של האש ואורה, שאינם נפרדים זה מזה, כדי לבטא את אורו של

מעלה ולדבוק בו. זהו ההקשר של "לבי ובשרי ירננו אל אֵל חיי".

Numbers 8:2 במדבר ח:ב'

דבר אֵל־אַהֲרֹן וְאַמְרָתָּ אֵלָיו בְּהִעָלֶתְךָ אֶת־הַנֵּר אֶל־מֹול פְּנֵי הַמְנוֹרָה יֵאֲרִירוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר ח, ב.

39 לבי ובשרי ירננו אל אֵל חיי

"לבי ובשרי ירננו אל אֵל חיי". הטקסט מפנה לביאור שבמאמר "וארשתוך לי".

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג'

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָּה נַפְשִׁי לַחֲצֵרוֹת הִי לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל־יְיָ:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 ככה יעשה כוי

"וכן יעשה איוב כל הימים": צורת העתיד "יעשה", הפותחת באות יו"ד, מתארת פעולה שגרתית. המאמר משתמש בכך כדי להראות שהיו"ד שבמילה "ישראל" מבטאת התמדה.

Job 1:5 איוב א:ה'

וַיְהִי כִּי הָקִיפוּ יָמֵי הַמְּשָׁתָה וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב וַיִּקְדָּשׁם וַהֲשִׁיבִים בְּבִקְרָה וַהֲעֵלָה עֲלוֹת מִסְפָּר כָּלָם כִּי אָמַר אִיּוֹב אוֹלִי חָטָאוּ בְנֵי וּבָרַכּוּ אֱלֹקִים בְּלִבָּבָם כֹּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל־יְהִימָיו:

And it was so, when the days of their feasting were gone about, that Job sent and sanctified them, and rose up early in the morning, and offered burnt-offerings according to the number of them all; for Job said: 'It may be that my sons have sinned, and blasphemed G-d in their hearts.' Thus did Job continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב א, ה.

41 בספר איוב נאמר שה' מחזיר נשמה מן השחת "להאיר באור החיים". המאמר משתמש בביטוי כדי לתאר את המשיכה הטבעית של הניצוץ כלפי מעלה.

Job 33:30 איוב ל"ג:ל'

לְהָשִׁיב נַפְשׁוֹ מִנְּיִשְׁחַת לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים:

To bring back his soul from the pit, That he may be enlightened with the light of the living

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 בנים אתם לה"א

"בנים אתם להוי' אלקיכם". המאמר מסביר זאת באמצעות הכלל "בן ירך אביו": רצונו של ה' הן כלול ברצון אביו.

Deuteronomy 14:1 דברים י"ד:א'

בָּנִים אַתֶּם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא־תִשְׁמֹו קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֹת:

פסקה 4

52 אשר לא ישב אדם שם

ירמיהו מזכיר כיצד הוביל ה' את ישראל במדבר: "ארץ אשר לא עבר בה איש, ולא ישב אדם שם". המאמר מפרש את המילה "אדם" כאדם העליון שבחזון יחזקאל, שאינו שוכן במדבר הפנימי.

Jeremiah 2:6 ירמיהו ב':ו

וְלֹא אָמְרוּ אִיָּהּ הִ' הַמַּעֲלֶה אֶתָּנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתָּנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרֻכָּה וְשׁוֹחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא-עֶבֶר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשָׁב אָדָם שָׁם:

Neither said they: 'Where is the L-RD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no

'?man passed through, and where no man dwelt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' ב, ו.

53 ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

כמראה המרכבה, מעל הכיסא מופיעה "דמות כמראה אדם". המאמר מזהה את ה"אדם" הזה עם ה"אדם" שבפסוק "ולא ישב אדם שם".

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וּמִמַּעַל לָרִקְיעַ אֲשֶׁר עַל-רֹאשָׁם כְּמֵרָאָה אֶבֶן-סַפִּיר דְּמוֹת כֶּסֶף וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

54 ועשו לי מקדש

הציווי על בניית המשכן: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". נוכחות ה' שורה במקום שבונים לו מקדש, ולא במדבר של מעשים ריקים.

Exodus 25:8 שמות כ"ה:ח

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם:

And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כה, ח.

55 ובקשתם משם

משה מנבא שבגלות "וביקשתם משם את הוי' אלקיך ומצאת". המאמר מפרש זאת כחיפוש אחר הניצוץ שאבד, דווקא במקום שבו אבד.

Deuteronomy 4:29 דברים ד':כ"ט

וּבִקְשֶׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצְאָתָּ כִּי תִדְרָשׁוּ בְּכָל־לִבְכֶּם וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אל.

Deuteronomy 4:24 דברים ד':כ"ד

כִּי הָיָה אֱלֹהֵיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קָנָא:

For the L-RD thy G-d is a devouring fire, a jealous G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, כד.

48

בווהר על פרשת קדושים נאמר שהקדוש ברוך הוא קרא ליעקב "אלי", כמו שנאמר: "ויקרא לו אל אלקי ישראל". זהו המקור הראשון מבין קטעי הווהר שהמאמר מצטט כדי להראות ש"אל" שורה בתוך ישראל.

Zohar, Kedoshim 17:104-18:108 ספר הווהר, קדושים י"ז:ק"ד-י"ח:ק"ח

1The first 6 lines of the Hebrew text are not found in our translation.They then rose, and as they went along R. Eleazar cited the verse: THOU SHALT NOT GO UP AND DOWN AS A TALE-BEARER AMONG THY PEOPLE, ETC. All these rules', he said, 'have been commented on by the Companions. Let us, however, also give some exposition of this section. It is written: YE SHALL KEEP MY STATUTES. THOU SHALT NOT LET THY CATTLE GENDER WITH A DIVERSE KIND, ETC. It is written: "Ye are my witnesses said

...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

49

במעמד הר סיני "וכל העם רואים את הקולות". כאן זהו שם של ביאור בתורה אור שאליו מפנה הטקסט.

Exodus 20:15 שמות כ':ט"ו

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הַהָרָה עֹשׂוֹ וִירָא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעֲמָדוּ מֵרָחֵק:

And all the people perceived the thunderings, and the lightnings, and the voice of the horn, and the mountain smoking; and when the people saw it, they trembled, and stood afar off

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

50

ה' זוכר את מסירותם של ישראל בהליכתם אחריו "במדבר, בארץ לא זרועה". המאמר מציג את הארץ הלא-זרועה כדימוי למעשים, לדיבורים ולמחשבות שאינם לשם ה'.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב':ב

הֲלֹךְ וְקִרְאָתָּ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבָּתָּ כְּלוּלָתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 לאו אורחא . . דהדיוטא

הווהר בפרשת בהעלותך: מלך בשר ודם לא היה מתנשא לדבר דברי הדיוטות, ולכן סיפורי התורה חייבים להכיל סודות נעלים יותר. המאמר מחיל את העיקרון על דיבורי סרק ודברים שאין בהם צורך.

Zohar III, 149b זח"ג קמט, ב

הערת קה"ת

זח"ג קמט, ב.

הערת קה"ת
דברים ד, כט.

56 וירא אלקים את האור

ביום הראשון לבריאה "וירא אלקים את האור כי טוב". פירוש חז"ל, "טוב לגנוז", נעשה לאור הגנוז בכל יהודי.

Genesis 1:4 בראשית א'ד'

וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת־הָאֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹקִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:
And G-d saw the light, that it was good; and G-d divided the light from the darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
בראשית א, ד.

57 ופירשו רז"ל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
זח"א (מה, ב). ובח"ב (רב, ב). [כ].

58 וירא אלהים את האור כי טוב ופירשו רז"ל כי טוב לגנוז

בוהר נאמר: רבי אבא אמר: "וירא אלקים את האור כי טוב" — לגנוז; ראה קב"ה את מעשיהם של הרשעים וגנו את האור לצדיקים. המאמר מחיל את האור הגנוז על הרצון הפנימי הטמון בכל יהודי.

Zohar, Bereshit 70:139-148 ספר זוהר, בראשית ע'קל"ט-קמ"ה

AND GOD SAW THE LIGHT AND DIVIDED. Said R. Isaac: 'This implies, as we have explained, that he foresaw the works of the wicked and stored the light away.' R. Abba said: 'He saw its radiance flashing from one end of the world to the other, and concluded that it was better to store it away in order that sinners might not have the benefit of it'

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

בתלמוד נאמר שאין לו להקב"ה בבית גנוזי אלא "אוצר של יראת שמים". המאמר משתמש בביטוי זה לתיאור האור הגנוז שכל יהודי צריך לגלות.

Berakhot 33b:24 ברכות ל"ג ב:כ"ד

אטו יראת שמים מילתא זוטרקא היא? והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי: אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר "יראת ה' היא אוצר".

Is, then, the fear of Heaven a small thing? Lo, R. Hannina has said in the name of R. Simeon b. Johai : The Holy One, blessed be He, has in His treasury nothing but the store of heavenly fear; as it is said, "And the fear of the L-rd which is His treasure" (Is. xxxiii. 6)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

60 מי גילה לבני רו זה

כשאמרו ישראל "נעשה" לפני "נשמע", יצאה בת קול ושאלה: "מי גילה רו זה לבניי?" ההערה שבסוגריים מזהה זאת עם האהבה הגנוזה.

Shabbat 88a:8 שבת פ"ח א'ח'

אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע" יצתה בת קול ואמרה להן: מי גלה לבני רו זה שמלאכי השרת משתמשין בו? דכתיב: "ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו" — ברישא "עשי", ויהדר "לשמע". אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דכתיב

"כתפוח כעצי היער וגו'" — למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לה: מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

61 הערת קה"ת מפנה לJeremiah 35:7 למילים האלה.

Jeremiah 35:7 ירמיהו ל"ה:ז

ובית לא־תבנו וזרע לא־תזרעו וזרע לא־תטעו ולא יהיה לכם כי בא־הלים תשבו כל־ימיהם למען תחיו ימים רבים על־פני האדמה אשר אתם גרים שם:

neither shall ye build house, nor sow seed, nor plant vineyard, nor have any; but all your days ye shall dwell in tents, that ye may live many days in the land wherein ye sojourn

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

62 ובקשתם משם

"וביקשתם משם את ה' אלקיך". המאמר מתעכב על המילה "משם": החיפוש צריך להיעשות במקום שבו אירע האובדן.

Deuteronomy 4:29 דברים ד':כ"ט

ובקשתם משם את־ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִצֵּאתָ כִּי תִדְרָשׁוּ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ויראתו על פניו

במעמד הר סיני אומר משה שה' בא "כדי שתהיה יראתו על פניכם". לשון המאמר על היראה הבאה עם אור פני ה' מהדהדת פסוק זה.

Exodus 20:17 שמות כ':י"ז

ויאמר משה אֶל־הָעָם אֲלֵי־תִירָאוּ כִּי לְבַעֲבוֹר נֹסוּת אַתֶּם בָּא הָאֱלֹקִים וּבַעֲבוֹר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְכָל־יְמֵי חַיְיֵיכֶם:

And Moses said unto the people: 'Fear not; for G-d is come to prove you, and that His fear may be before you, that ye sin not'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 נחפשה דרכינו

"נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה'". המאמר מציג זאת כדגם לכחינת המעשים, הדיבורים והמחשבות של האדם בעבר.

Lamentations 3:40 איכה ג':מ'

נַחֲפֹשֶׁה דְרָכֵינוּ וְנַחְקֶרְהָ וְנָשׁוּבָה עַד־הָיָהּ

.Let us search and try our ways, And return to the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איכה ג, מ.

65 שיפושש במעשיו ודבוריו ומחשבותיו

ההערה מפנה למקום זה במאמרי שנת תר"ע, בקשר לכדיקת המעשים, הדיבורים והמחשבות.

הערת קה"ת

ראה סה"מ עת"ר ע' סא ואילך.

66 וא"א לומר כך רק על הקב"ה

שם מוסבר שהמשמעות האמיתית של "זה" חלה רק על עצמותו של ה'.

הערת קה"ת

ראה ד"ה זה היום תחלת מעשיך תשליג דאמיתית הענין ד"זה" הוא רק בהעצמות. ד"ה בחודש השלישי תשליט סעי' י' (סה"מ מלוקט ח"ד ע' רסו).

67 כמ"ש זה אלי ואנוהו

בשירת הים שרו ישראל: "זה אלי ואנוהו". המילה "זה" מלמדת שרק על ה' אפשר להצביע באמת כנוכח.

Exodus 15:2 שמות ט"ו:ב'

עֲזִי וְזִמְרַתְךָ הָיָה לִי לְיִשׁוּעָה זֶה אֱלֹהִי וְאֲנֹהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאֶרְמְנֶנָּהוּ:

The L-RD is my strength and song, And He is become my salvation; This is my G-d, and I will glorify Him; My father's G-d, and I will exalt Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, ב. וראה פרש"י עה"פ.

68 זה אלי ואנוהו

רש"י: ה' נגלה אליהם בכבודו, והם הצביעו עליו באצבע; שפחה על הים ראתה מה שלא ראו הנביאים. הביטוי במאמר "להצביע באצבע" מבוסס על כך.

Rashi on Exodus 15:2 רש"י על שמות ט"ו:ב'

69 מלא כל הארץ כבודו

קריאת המלאכים בחזון ישעיהו: "מלא כל הארץ כבודו". מכיוון שה' נוכח בכל מקום, רק עליו אפשר לומר "זה".

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג'

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְלִי-הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

70 שדרשו רז"ל ע"פ קראו שם פרעה

נבואת ירמיהו נגד מצרים: "שם צעקו: פרעה מלך מצרים — שאון; העביר את המועד". המאמר מפרש את "העביר את המועד" כהפיכת שמחת החג לקלות ראש.

Jeremiah 46:17 ירמיהו מ"ו:י"ז

קְרָאוּ שֵׁם פְּרֹעָה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם שְׁאוֹן הָעֶבִיר הַמוֹעֵד:

They cried there: 'Pharaoh king of Egypt is but a noise; He hath let the appointed time pass by

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Moed Katan 16a:4 מועד קטן ט"ז א:ד'

לְקַמֵּי גִבְרָא רַבָּה — דְּכְתִיב: "לִפְנֵי ה'". אֵת וּפְלִגְנָא — דְּכְתִיב: "אֵתָהּ וְהָם וְאֶהְרֹן". דְּקִבְעִינוּ זִמְנָא — דְּכְתִיב: "מִתְחַר". זִמְנָא בְּתַר זִמְנָא — דְּכְתִיב: "קְרָאוּ שֵׁם פְּרֹעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם שְׁאוֹן הָעֶבִיר הַמוֹעֵד".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ירמ"י מו, יז [כ]. מו"ק טז, א.

71 במדבר הזה יתמו

לאחר פרשת המרגלים גוזר ה': "במדבר הזה יתמו, ושם ימותו". המאמר מפרש את שני חלקי הפסוק כדרכים לגאול את מה שנפל "שם".

Numbers 14:35 במדבר י"ד:ל"ה

אֲנִי ה' דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֲעֲשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנּוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשָׁם יָמָתוּ:

I the L-RD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יד, לה.

72 במדבר הזה יתמו

בווהר על פרשת שלח: רבי אילעי אומר שעל כל אדם להיות תמים עם ה', ועל סוד זה נאמר "במדבר הזה יתמו"; גם שם נדרש הפסוק "תמים תהיה עם הוי' אלקיך". בטקסט מצוין דף קס"ג ע"ב, שבו מופיע הקטע הזה בספריא; הערת קה"ת מתקנת לדף קס"ב ע"ב, שבו הווהר מפרש את הפסוק כפשוטו, על הדור שמת במדבר.

Zohar, Sh'lach 13:119-128 ספר הזהר, שלח לך י"ג:קכ"ט-קכ"ח

73 זה אלי

"זה א-ל"י": המילה "זה" מחברת בין הדיבור הקדוש שבתפילה לבין "במדבר הזה".

Exodus 15:2 שמות ט"ו:ב'

עֲזִי וְזִמְרַתְךָ הָיָה לִי לְיִשׁוּעָה זֶה אֱלֹהִי וְאֲנֹהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאֶרְמְנֶנָּהוּ:

The L-RD is my strength and song, And He is become my salvation; This is my G-d, and I will glorify Him; My father's G-d, and I will exalt Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 לאמר זה הדבר

משה דיבר אל ראשי המטות: "לאמר, זה הדבר אשר צוה הוי"י. הטקסט מפנה למאמר על כך בפרשת מטות, העוסק בדיבור הקדוש בלימוד התורה.

Numbers 30:2 במדבר ל':ב'

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 קס"ג ב'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

קסב, ב כצ"ל. [כ].

76 תמים תהיה

"תמים תהיה עם הוי' אלקיך". באמצעות הווהר מפרש המאמר את "יתמו", "יסתימו", כהיעשות תמימים.

Deuteronomy 18:13 דברים י"ח:י"ג

תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ:

Thou shalt be whole-hearted with the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

And He brought us out from thence, that He might bring us
in, to give us the land which He swore unto our fathers

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, כג.

82 וישוב אל ה' וירחמנו

"יעזוב רשע דרכו... וישוב אל ה' וירחמנו". המאמר מפרש זאת
כהתעוררות רחמים רבים על הניצוץ הגולה שבתוכו.

Isaiah 55:7 ישעיהו נ"ה:ז

יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אֲוֵן מִחֻשְׁבָּתָיו וְיָשֻׁב אֶל־ה' וִירְחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹקֵינוּ
כִּי־יִרְכָּה לְסֻלּוֹת:

Let the wicked forsake his way, And the man of iniquity his
thoughts; And let him return unto the L-RD, and He will
have compassion upon him, And to our G-d, for He will
abundantly pardon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה נה, ז.

7 פסקה

83 "לכן כך אומר ה' לבית יעקב, אשר פדה את אברהם". המאמר, בדומה
לתניא, מפרש שיעקב, מידת הרחמים, פדה את אברהם, מידת האהבה.
בהערת קה"ת נדפס Isaiah 55:7, כנראה בטעות דפוס: המילים מופיעות
ב"22:29.

Isaiah 29:22 ישעיהו כ"ט:כ"ב

לְכֹן כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי־יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־אֲבֹרָהֶם לֹא־עָתָה יְבוֹשׁ
יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה פָּנָיו יִחְוָרוּ:

Therefore thus saith the L-RD, who redeemed Abraham,
concerning the house of Jacob: Jacob shall not now be
ashamed, Neither shall his face now wax pale

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 ליעקב אשר פדה את אברהם

התניא מביא את הפסוק באותו נוסח, "ליעקב אשר פדה את אברהם", כדי
ללמד שרחמים על הניצוץ הגולה אצל יהודי אחר מבטלים את השנאה
ומעוררים אהבה.

Isaiah 55:7 ישעיהו נ"ה:ז

הערת קה"ת

ישעיה נה, ז. וכ"ה בתניא פל"ב. ובהערות ותיקונים שם: בקרא לבית יעקב.
ובכמה מדרו"ל (סנה' יט, ב. ועוד) מוכח דהכוונה ליעקב עצמו. ע"ל במאמר
ד"ה וספרתם [אומר לה, ג] רפ"ב. וש"נ. [כ].

85 ליעקב אשר פדה את אברהם

הגמרא שואלת היכן פדה יעקב את אברהם, ומשיבה שהוא חסך ממנו את
הצער הכרוך בגידול ילדים. הערת קה"ת מביאה זאת כדי להראות שחז"ל
הבינו שהפסוק מתייחס ליעקב עצמו.

Sanhedrin 19b:18 סנהדרין י"ט ב:י"ח

"לְכֹן כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי־יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־אֲבֹרָהֶם", וכי היכן מצינו
בַּיַעֲקֹב שֶׁפָּדָה לְאֲבֹרָהֶם? אָמַר רַב יְהוּדָה: שֶׁפָּדָה מִצָּעַר גִּידוּל בָּנִים.
וְהֵינּוּ דִּכְתִּיב: "לֹא עָתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְגו'", "לֹא עָתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב" –
מֵאֲבִיו, "וְלֹא עָתָה פָּנָיו יִחְוָרוּ" – מֵאֲבִי אֲבִיו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

77 נפילת אפים

דיני נפילת אפיים, התפילה שנאמרת כשפניו מושפלות לאחר תפילת
העמידה. הדבר מובא בהערת קה"ת על מנחה זה.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 131:1-2 שולחן ערוך, אורח חיים
קל"א:א'-ב'

דיני נפילת אפים. ובו ח סעיפים: אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים.
כשנופל על פניו נהגו להטות על צד שמאל: הגה וי"א דיש להטות על
צד ימין והעיקר להטות [ריב"ש סי' רי"ב וב"י בשם הרוקח] בשחרית
כשיש לו תפילין כשמאלו על צד ימין משום כבוד התפילין ובערבית או
כשאין לו תפילין כשמאלו יטה על צד שמאל [מנהגים] ולאחר שנפל
על פניו יגביה ראשו ויתחנן מעט מיושב וכל מקום ומקום לפי מנהגו
ומנהג פשוט לומר ואנחנו לא נדע כו' וחצי קדיש אשרי למנצח [טור]
ואפילו בימים שאין אומרים תחנון אומרים למנצח ...

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

78 הוא נפילת אפים . . אליך ה'

הזוהר מסביר את סדר נפילת אפיים: לאחר תפילת העמידה אדם נופל על
פניו כאילו הוא יוצא מן העולם, ומפקיד את נשמתו, באומרו: "אליך הוי'
נפשי אשא". המאמר מזהה זאת עם "ישם ימותו".

Zohar III, 120b זח"ג קכ, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג קכ, ב. שו"ע או"ח רסק"א. פע"ח ש"ג, פ"ב.

79 העלאת ניצוצים שנפלו בבחי' שם ע"י אליך ה' נפשי אשא

פרי עץ חיים מסביר שבנפילת אפיים אדם מוסר את עצמו כאילו למיתה,
ובמחשבתו יורד אל הקליפות כדי לאסוף ולהעלות את הניצוצות שבהן,
באמירת "אליך הוי' נפשי אשא". המאמר מכנה זאת העלאת הניצוצות
שנפלו "שם".

Pri Etz Chaim, Gate of Putting Down the Head 2:12 פרי עץ
חיים, שער נפילת אפים ב:י"ב

אמנם יש לי ספק גדול בזה, כי מורי זלה"ה אמר לי תחלה, כי ג' ב"ן
אלו של בייע, להעלות מכל העולמות. ואח"כ פעם ב' ביאר לי, כי בנ"א
לא יש רק העלאת נפשות דוקא, וזהו אליך י"י נפשי אשא, ולא אמר
רוחי ונשמת. אך רוח ונשמה, הם עולין במזמור אשרי ובמזמור יענך,
כמ"ש, ואיך יצדקו יחדיו:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

80 אליך ה' נפשי אשא

"אליך הוי' נפשי אשא" – המזמור שנאמר בנפילת אפיים. מילותיו
מבטאות מסירת הנפש לה'.

Psalms 25:1 תהילים כ"ה:א

לְדָוִד אֱלֹהֵי ה' נַפְשִׁי אֲשָׂא:

.of David. Unto Thee, O L-RD, do I lift up my soul [A Psalm]

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 ואתנו הוציא משם

"ואתנו הוציא משם, להביא אותנו" אל הארץ. המאמר מפרש את "משם"
כבחינת "שם", מקומן של הקליפות.

Deuteronomy 6:23 דברים ו:כ"ג

וְאֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הִבִּיא אֶתָּנוּ לְאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁפַּע
לְאַבְרָהָם:

86 מדת יעקב . . רחמנות

מילון המונחים הקבליים של הפרדס מצוטט כמקור לכך שיעקב הוא מידת הרחמים; ההערה מביאה את אותו ערך, אהבה, גם ביחס לאברהם.

הערת קה"ת

ראה פרדס שם ערך אהבה. קה"י בערכו.

87 אהבה . . אאע"ה

מצוטט כמקור לכך שאהבה היא מידתו של אברהם.

הערת קה"ת

ראה פרדס שם ערך אהבה. קה"י בערכו.

88 כנשר יעיר

"כנשר יעיר קנו, על גזליו ירחף". אלו מילות הפתיחה של מאמר שהטקסט מפנה אליו.

Deuteronomy 32:11 דברים ל"ב:י"א

כְּנֹשֶׁר יַעִיר קִנּוּ עַל-גִּזְלָיו יִרְחֹף פִּרְשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ יִשְׁאָהוּ עַל-אַבְרָתוֹ:

As an eagle that stirreth up her nest, Hovereth over her young, Spreadeth abroad her wings, taketh them, Beareth them on her pinions

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 דרשו כו' בהמצאו

"דרשו הוי' בהמצאו". הטקסט מפנה לביאורו במאמר על "כנשר יעיר קנו".

Isaiah 55:6 ישעיהו נ"ה:ו'

דְּרֹשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאֵהוּ בְּהִיטּוֹ קְרוּב:

Seek ye the L-RD while He may be found, Call ye upon Him ;while He is near

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 אע"פ שחטא

על "ישראל חטא" אומרת הגמרא: "אף על פי שחטא, ישראל הוא". המאמר לומד מכך שניצוץ אלוקי לעולם אינו עווב יהודי.

Sanhedrin 44a סנהדרין מ"ד א

הערת קה"ת

סנהדרין מד, א.

91 הערת קה"ת מפנה Nehemiah 9:19 למילים האלה.

Nehemiah 9:19 נחמיה ט"י:ט

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים לֹא עֲזַבְתָּם בְּמִדְבָּר אֶת־עַמּוּד הָעָנָן לֹא־סָר מִעֲלֵיהֶם בְּיוֹמָם לִהְיוֹתָם בְּהַדָּר וְאֶת־עַמּוּד הָאֵשׁ בְּלִילָה לְהָאִיר לָהֶם וְאֶת־הַדָּרָךְ אֲשֶׁר יִלְכוּ־בָּהּ:

yet Thou in Thy manifold mercies forsookest them not in the wilderness; the pillar of cloud departed not from over them by day, to lead them in the way; neither the pillar of fire by night, to show them light, and the way wherein they should go.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 ברחמיך הרבים רחם עלינו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

93 מדתו של יעקב מבריה מן הקצה

בהקדמת הוזהר נאמר שיעקב "הוא הבריה המבריה מן הקצה אל הקצה", מפני שהוא עומד באמצע. המאמר מחיל זאת על מידת הרחמים.

Zohar I, 1b זח"א א, ב

Zohar III, 175b זח"ג קעה, ב

הערת קה"ת

זח"א א, ב. זח"ג קעה, ב.

94 ע"י הרהור תשובה אי' ישוב

הערת קה"ת מפנה Avodah Zarah 10b למילים האלה.

Avodah Zarah 10b עבודה זרה י"ב

Zohar I, 129a זח"א קכט, א

הערת קה"ת

להעיר מקידושין מט, ב. ע"ז י, ב. זח"א קכט, א-ב.

95 ע"י הרהור תשובה אי'

אדם המקדש אישה "על מנת שאני צדיק", אף שהוא רשע גמור, הקידושין עשויים לחול, "שמא הרהר תשובה בדעתו". המאמר לומד מכך שמחשבה אחת של תשובה יכולה להשיב אדם לשורשו.

Kiddushin 49b:4-5 קידושין מ"ט ב:ד-ה'

"על מנת שאני צדיק" - אפילו רשע גמור - מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו. "על מנת שאני רשע" - אפילו צדיק גמור - מקודשת, שמא הרהר דבר עבודה זרה בדעתו. עשרה קבים חקמה ירדו לעולם, תשעה נטלה ארץ ישראל ואחד כל העולם כולו. עשרה קבים יופי ירדו לעולם, תשעה נטלה ירושלים ואחד כל העולם כולו. עשרה קבים עשירות ירדו לעולם, תשעה נטלה רומי ואחד כל העולם כולו. עשרה קבים עניות ירדו לעולם, תשעה נטלה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

96 וכמ"ש בפרשה במדבר בדיה וידבר

בעמודה 1b נאמר במאמר "שאו את ראש... לגלגלותם" — להעלות את הרצון התחתון, שנולד מן השכל והמידות של הנשמה, אל שורש הנשמה שלמעלה, שבו מאיר הרצון העליון. החסאים מפרידים בין אותו שורש לבין הנשמה שבגוף, "כמו אדם שגופו נכרת מראשו". העצה היא "כאילו נמצאה תרופה לחבר את הגוף לראשו": זהו "שאו את ראש", הביטוי שהמאמר מצטט.

Numbers 1:2 במדבר א':ב'

שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:

Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers'houses, according ;to the number of names, every male, by their polls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר א, ב.

97 הערת קה"ת מפנה II Chronicles 7:9 למילים האלה.

II Chronicles 7:9 דברי הימים ב ז:ט'

וַיַּעֲשׂוּ בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֻרַת כִּי חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עָשׂוּ שִׁבְעַת יָמִים וַהֲחֵג שִׁבְעַת יָמִים:

And on the eighth day they held a solemn assembly; for they kept the dedication of the altar seven days, and the feast seven days

ished. May it be Thy will, that my fat and blood which have
... been diminished may be accounted as though I had
William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Zohar II, 20b זח"ב כ, ב

הערת קה"ת

ראה ברכות יז, א. זח"ב כ, ב.

102 אם יהיו חטאיכם . . ילבינו

"אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו". המאמר מפרש זאת כאדמומיות
החטא שהופכת ללבנה באמצעות האש.

Isaiah 1:18 ישעיהו א':י"ח

לְכוּנָא וְנוֹכַחָהּ יֹאמֶר ה' אִם־יִהְיוּ חַטָּאֵיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ אִם־
יֵאָדִימוּ כְּתוֹלָעַ כְּצֶמֶר יִהְיוּ:

Come now, and let us reason together, Saith the L-RD;
Though your sins be as scarlet, They shall be as white as
snow; Though they be red like crimson, They shall be as
wool.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"א, יח.

103 הבריה התיכון של המשכן "מבריה מן הקצה אל הקצה". המאמר מחיל את
הביטוי על רחמיו של יעקב, המגיעים אף אל הקצה הרחוק ביותר.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

וְהַבְרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹךְ הַקִּרְשִׁים מִבֶּרֶךְ מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall
.pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 יאר ה' פניו

"יאר הוי' פניו אליך". לאחר האש שלמטה, זורח אור פני ה', הארת שלוש
עשרה המידות.

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יְאֹר הַבַּיִת הַזֶּה יִשְׁרָף וְיִהְיֶה כְּפָנֵי יְהוָה:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious
;unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 פסקה

105 בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי

הכלה מחפשת את אהובה בעיר, מוצאת אותו, אוזנת בו בחזקה ומביאה
אותו לבית אמה. המאמר מפרש כל שלב כחיפוש של הנשמה אחר אהבתה
הנסתרת וכאחיזה בה באמצעות התורה.

Song of Songs 3:2-4 שיר השירים ג':ב-ד

אָקומה נָא וְאֶסּוּבְכָה בְּעִיר בְּשׁוּקִים וּבְרַחֲבוֹת אֲבַקֶּשֶׁה אֶת שְׂאֵהְכָה נַפְשִׁי
בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצָּאתִי: מִצָּאוֹנִי הַשְּׂמָרִים הַסֹּכְבִּים בְּעִיר אֶת שְׂאֵהְכָה נַפְשִׁי
רָאִיתִם: כִּמְעַט שֶׁעֲבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמִּצָּאתִי אֶת שְׂאֵהְכָה נַפְשִׁי אַחֲזִיתִי
וְלֹא אֶרְפְּנוּ עַד־שֶׁהִבֵּאתִי אוֹתָם אֶל־בֵּית אִמִּי וְאֶל־חֶדֶר הָוֶרֶת:

I will rise now, and go about the city, In the streets and in'
the broad ways, I will seek him whom my soul loveth.' I
sought him, but I found him not. The watchmen that go
about the city found me: 'Saw ye him whom my soul loveth?'
Scarce had I passed from them, When I found him whom my

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 כי אבי ואמי עזבוני

"כי אבי ואמי עזבוני והוי' יאספני". מובא מן המאמר על שמיני עצרת: גם
מי שנכרת נאסף בחזרה.

Psalms 27:10 תהילים כ"ז:י

כִּי־אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וְה' יֹאסֵפֵנִי:

For though my father and my mother have forsaken me, The
L-RD will take me up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כז, י.

99 הרועה בשושנים

"אני לדודי ודודי לי, הרועה בשושנים". סיום הפסוק הפותח את המאמר
נעשה לעצה של אש.

Song of Songs 6:3 שיר השירים ו':ג

אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשְׁנִים:

I am my beloved's, and my beloved is mine, That feedeth
'among the lilies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ו, ג.

100 אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו שהחטא נקרא אדום

הזוהר על שמות: השושנה אדומה והופכת ללבנה, וכך החוטא, הנקרא
"אדום", מתלבן, כפי שנאמר: "אם יהיו חטאיכם כשנים"; השושנה הופכת
כולה ללבנה רק באמצעות האש. זהו הקטע שהמאמר מצטט.

Zohar, Shemot 49:354-50:364 ספר הזוהר, שמות מ"ט:שנ"ד-נ:שס"ד

He then began to expound the verse: "My beloved is mine
and I am my beloved's; he among the lilies tendeth his
flock." "What made me to belong to Him and Him to me?
The fact that He feeds the world among lilies: as the lily has a
sweet odour, is red, and yet turns white when pressed, and
its aroma never evaporates, so the Holy One, blessed be He,
guides the world. If it were not so, the world would cease to
... exist because of man's sin. Sin is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

101 ותעניות למעט חלבו ודמו

בשעה שהיה צם, היה רב ששת מתפלל שייחשבו השומן והדם שאיבד כאילו
הוקרבו על המזבח. המאמר מדבר על צומות "למעט חלבו ודמו".

Berakhot 17a:5 ברכות י"ז א:ה'

רַב שֶׁשֶׁת כִּי הָיָה יְתִיב בְּתַעֲנִיתָא, בְּתַר דְּמַצְלִי אָמַר הָכִי: "רַבּוֹן
הָעוֹלָמִים, גָּלוּי לְפָנֶיךָ בְּזִמְנוֹ שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיִים, אָדָם חוֹטֵא — וּמִקְרִיב
קָרְבָן. וְאִין מִקְרִיבִין מִמֶּנּוּ, אֶלָּא חֲלָבוֹ וְדָמּוֹ, וּמִתְכַּפֵּר לוֹ. וְעַכְשָׁיו יִשְׁבְּתִי
בְּתַעֲנִית וְנִתְמַעַט חֲלָבִי וְדָמִי, יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שִׁיְהֶא חֲלָבִי וְדָמִי
שֶׁנִּתְמַעַט כְּאִילוֹ הִקְרַבְתִּי לְפָנֶיךָ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, וְתִרְצַנִּי".

Rab Sheshet, when observing a fast, used to add at the con-
clusion of his prayer : L-rd of the universe ! It is revealed be-
fore Thee that when the Sanctuary was in existence, a man
sinned and brought an offering, of which they sacrificed
only the fat and the blood, and atonement was made for him.
But now, I observe a fast, and my fat and blood are dimin-

110 יונתי בחגוי הסלע

"יונתי בחגוי הסלע". אלו המילים הפותחות את המאמר שאליו מתייחס הטקסט, העוסק בטהרת הנשמה לפני הבריה.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב':י"ד

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיני את קולך פיקולך ערב ומראיך נאנה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice; 'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 ראה אנכי

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה", פתיחתה של פרשת ראה. הטקסט מתייחס למאמר העוסק בה.

Deuteronomy 11:26 דברים י"א:כ"ו

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה:

:Behold, I set before you this day a blessing and a curse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 לאיתן האורחי

"משכיל לאיתן האורחי", כותרת המזמור. הטקסט מתייחס לביאורו במאמר "ראה אנכי".

Psalms 89:1 תהילים פ"ט:א

משכיל לאיתן האורחי:

Maschil of Ethan the Ezrahite

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 וחדר . . תורה שבעל פה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ע' זח"ג (מ, ב), [כ].

114 וחדר הורתי זו תורה שבעל פה

הזהר על שמיני מפרש את "התורה והמצוה" כתורה שבכתב ותורה שבעל פה, וקושר את "חדר הורתי" למקור העליון שממנו יוצאת התורה שבכתב; התורה שבעל פה, נאמר שם, שורה "על פום". המאמר מכאן ששתי התורות הן הכלים המחזיקים את האהבה לאחר שנמצאה.

Zohar, Shmini 9:87-13:96 ספר הזהר, שמיני ט:פ"ז-י"ג:צ"ו

The youth then followed, taking as his text: "The king by judgement establisheth the land, but a man of offerings overthroweth it" (Prov. 29, 4). 'The king here', he said, 'is the Holy One, blessed be He. "Judgement" is Jacob, who is the epitome of the patriarchs. "A man of offerings" is Esau, who used to ask questions about offerings, but never bring any. Or again, I can say that "offerings" is the negation of judgement, being the elevation of mercy, and therefore "a ... man of offerings overthroweth it". But

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

soul loveth: I held him, and would not let him go, Until I had brought him into my mother's house, And into the chamber of her that conceived me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 בשווקים וברחובות אבקשה . . חדר הורתי

המילים כאן מצטטות את Song of Songs 3:2. הטקסט מופיע למטה.

Song of Songs 3:2 שיר השירים ג':ב'

אקומה נא ואסובכה עיר בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו:

I will rise now, and go about the city, In the streets and in' the broad ways, I will seek him whom my soul loveth.' I sought him, but I found him not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ג, ב-ד.

107 ישראל עלו במחשבה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה ב"ר רפ"א.

108 ישראל עלו במחשבה הקדומה

המדרש מונה דברים שקדמו לבריאת העולם, ובהם ישראל, ש"עלו במחשבה". המאמר מפרש את לשון העבר "שאהבה" כביטוי לאהבה זו, שקדמה לבריאה.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א:ד'

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו' ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו' שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם, ...

In the beginning, G-d created" - six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

109 בחי טהורה היא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת אלקי נשמה.

פסוקה 11

121 אני לדודי

“אני לדודי ודודי לי” — הפסוק הפותח את המאמר, המופיע שוב בסיכום.

Song of Songs 6:3 שיר השירים ו:ג:

אני לדודי ודודי לי הרעה בשושנים:

I am my beloved's, and my beloved is mine, That feedeth
'among the lilies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 שמאלו תחת לראשי

“שמאלו תחת לראשי”: היראה של ראש השנה ויום הכיפורים. הנוסח
“לראשי” הוא זה המופיע ב-2:6 (ב-8:3 כתוב “תחת ראשי”).

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב:ו:

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:

Let his left hand be under my head, And his right hand em-
brace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 חייב אינש כו' עד דלא ידעי

רבא: אדם חייב לשתות כפורים עד שלא ידע להבחין בין “ארור המן”
ל”ברוך מרדכי”. אלה מילות הפתיחה של מאמר שהסיכום מצטט בהקשר
של שאלה מקבילה על פורים.

Megillah 7b:7-8 מגילה ז' ב:ז-ח'

אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן
לברוך מרדכי. רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בחדא הדי. איפסום.
קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר, בעי רחמי ואחיה. לשנה, אמר
לקה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בחדא הדי. אמר לקה: לא בכל
שעתא ושעתא מתרחיש ניסא.

Rava said: One is obligated to become inebriated [with wine]
on Purim until he cannot tell the difference between cursed
be Haman and blessed be Mordecai. Rabbah and R. Zera
joined together in a Purim feast. They became inebriated,
and Rabbah arose and cut R. Zera's throat. The next day he
prayed on his behalf and revived him. Next year he said:
Will the master come and we will have the Purim feast to-
gether. He replied: A miracle does not take place on every
occasion.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

124 אל ה' ויאר לנו

“הוי אל הוא ויאר לנו”: ההארה נמשכת מבחינת אל.

Psalms 118:27 תהילים קי”ח:כ”ז

אל ה' ויאר לנו אסרויחג בעבתים עד קרנות המזבח:

The L-RD is G-d, and hath given us light; Order the festival
procession with boughs, even unto the horns of the altar

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

125 ראשי המטות

“יודבר משה אל ראשי המטות”. אלה מילות הפתיחה של המאמר שהסיכום
מצטט על “הוי אל”.

Numbers 30:2 במדבר ל':ב'

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה'

115 במדבר סיני באהל מועד

“במדבר סיני באהל מועד”. אלו המילים הפותחות את המאמר שאליו
מתייחס הטקסט.

Numbers 1:1 במדבר א':א'

וידבר ה' אלימשה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה
השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai,
in the tent of meeting, on the first day of the second month,
in the second year after they were come out of the land of
Egypt, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 וכדאיתא בזהר ע"פ הרועה

בין פירושו ל”הרועה בשושנים”, זוהר אומר: בקרב אלה ששונים תורה.
המאמר משתמש בפסוק ביחס ללימוד תורה ככלי המחזיק את אורו של ה'.

Zohar II, 20b זח"ב כ, ב

הערת קה"ת

(זח"ב כ, ב) ששונים בתורה. ושם (עדר, א) א"ת שושנים אלא ששונים. [כ].

117 כי ה"א אש אוכלה הוא

“כי הוי אלקיך אש אוכלה”. כשם שהאש זקוקה לפתילה, כך אורו של ה'
זקוק לכלי התורה.

Deuteronomy 4:24 דברים ד:כ"ד

Havayah אלקיך אש אוכלה הוא אל קנא:

For the L-RD thy G-d is a devouring fire, a jealous G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, כד.

פסוקה 9

118 ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים

בזוהר על ויקרא נאמר שהמזון שלמטה מביא מזון למעלה, כמו סעודת
המלך המוגשת לאחר שמאכילים את משרתיו; בהערת קה"ת מובא הדבר
על הפסוק “ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים”. המאמר מפרש לאור
זאת את הביטוי “הזון”.

Zohar III, 7b זח"ג ז, ב

הערת קה"ת

זח"ג ז, ב.

119 רוח אייתי רוח

בזוהר על תרומה נאמר שכל הדברים תלויים ברצון: “רוח מושכת רוח
ומביאה רוח”. המאמר מיישם זאת על כך שהתורה והמצוות ממשיכות
למטה את רצונו הפנימי של ה'.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

הערת קה"ת

זח"ב קסב, ב.

120 כי באור פניך נתת לנו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת שים שלום.

הערת קה"ת
ירמ"ב, ב.

131 אלה מסעי

"אלה מסעי בני ישראל". המילים הפותחות של מאמר שהסיכום מפנה אליו בעניין המדבר.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

132 האזינו השמים

"האזינו השמים". המילים הפותחות של מאמר שהסיכום מפנה אליו בעניין הזריעה.

Deuteronomy 32:1 דברים ל"ב:א

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי:

Give ear, ye heavens, and I will speak; And let the earth hear the words of my mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

133 ששים המה מלכות

"ששים המה מלכות". המילים הפותחות של מאמר שהסיכום מפנה אליו בעניין הזריעה.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

134 אשר לא ישב אדם שם

"אשר אדם לא ישב שם": המדבר שבו ה"אדם" העליון אינו שוכן.

Jeremiah 2:6 ירמיהו ב':ו

ולא אָמרו אֵיהּ ה' המַעֲלָה אֲתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִידָה אֲתָנוּ בְּמִדְבָּר בָּאֶרֶץ עֲרֵבָה וְשׁוּחָה בָּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בָּאֶרֶץ לֹא-עֵבֶר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשָׁב אָדָם שָׁם:

Neither said they: 'Where is the L-RD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no

'?man passed through, and where no man dwelt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 האמנם ישב אלקים על הארץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א ח, כו ושם כתיב "כי" האומנם. [כ].

136 האמנם ישב אלקים על הארץ

בחנוכת בית המקדש שואל שלמה: "האומנם ישב אלקים על הארץ?" הסיכום מציב זאת בניגוד למדבר שבו "לא ישב אדם". (בפסוק נאמר "כי

And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

126 לעשות הישר

"אם שמוע תשמע לקול הוי אלקיך... לעשות הישר". הסיכום מצטט את המאמר העוסק בכך בהקשר של ישראל כ"ישר אל".

Deuteronomy 13:19 דברים י"ג:י"ט

כי תִּשְׁמָע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֶנְכִּי מְצַוֶּה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הִנֵּה ה' אֱלֹהֶיךָ:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to keep all His commandments which I command thee this day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 סד"ה בפ' נסכים

המאמר על פרשת נסכים שואל מדוע התורה מכנה כאן את ארץ ישראל "ארץ מושבותיכם" ולא ארץ כנען, ודורש את המילה "ארץ" כקשורה ל"רצון".

הערת קה"ת

לעיל שלח מ, א ואילך.

128 ארץ מושבותיכם

"כי תבואו אל ארץ מושבותיכם", הפתיחה של פרשת הנסכים. הסיכום מצטט את המאמר העוסק בכך בהקשר של "עיר מושב" שבאדם.

Numbers 15:2 במדבר ט"ו:ב

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֶנִּי נֹתֵן לָכֶם:

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

129 ויצא יצחק לשוח בשדה

"ויצא יצחק לשוח בשדה". הסיכום מפנה למאמר בתורה אור על פסוק זה, העוסק ב"שדה" שבתוך האדם.

Genesis 24:63 בראשית כ"ד:ס"ג

וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים:

And Isaac went out to meditate in the field at the eventide; and he lifted up his eyes, and saw, and, behold, there were camels coming

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

130 ארץ לא זרועה

"במדבר בארץ לא זרועה": המדבר הפנימי של מעשים שאינם לשם ה'.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב':ב

הֲלֹךְ וְקִרְאָתָהּ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אֲהַבְתָּ כְּלוּלָתִיךָ לְכַתֵּם אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בָּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

141 רב פפא מפרש את "ואבדתם בגוים" כ"אבידה המתבקשת", ומביא את הפסוק "תעיתי כשה אובד, בקש עבדך". זו הגמרא שבסוף הפרק השלישי של מסכת מכות, שאליה מתייחס הסיכום.

Makot 24a:32 מכות כ"ד א:ל"ב

אמר רב: מסתפינא מהאי קרא "ואבדתם בגוים". מתקיף לה רב פפא: דלמא כ"אבידה המתבקשת, דכתיב "תעיתי כשה אובד בקש עבדך"! אלא מסיפא [דקרא], "ואכלה אתכם ארץ איביכם". מתקיף לה מר זוטרא: דלמא כ"אכילת קישואין ודילועין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

142 תעיתי כשה אובד

"תעיתי כשה אובד, בקש עבדך". הפסוק מובא על הניצוץ האבוד שיש לחפש אחריו.

Psalms 119:176 תהילים קי"ט:קע"ו

תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצויתך לא שְׁכַחְתִּי:
I have gone astray like a lost sheep; seek Thy servant; For I
have not forgotten Thy commandments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיט, קעו.

143 בגמרא ספ"ג דמכות . . ובמהרש"א בח"א

יהל אור מצטט את דברי התלמוד: "כאבידה המתבקשת, שנאמר: תעיתי כשה אובד, בקש עבדך", ואת דברי המהרש"א שם: ה"שה" שבדיני אבידה שבתורה רומז לכנסת ישראל, הנקראת "שה פזורה", ובעליה — הקדוש ברוך הוא — מבקש להוציאה ממצב האבידה.

הערת קה"ת

"כאבידה המתבקשת דכתיב תעיתי כשה אובד בקש עבדך כו', ועי' במהרש"א שם שפ"ז רומז שה דאבידה שארז"ל פרק אלו מציאות שה דאבידה שארז"ל פרק אלו מציאות שה דאבידה קשיא שהוא מיותר, אלא דרומז על כנס"י הנק' שה פזורה והם הם שה דאבידה שבתורה שהש"י הוא בעלי של אותו השם ומבקש להוציאו מאבידתו כו'" — יהל אור ע' תעו.

144 ועי' ברבות פ' קרח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

יח, יא.

145 ברבות פ' קרח ובפ' בשלח

ההערה מפנה שם לקטעים ממדרש רבה על קורח ועל בשלח, שהסיכום מצטט.

הערת קה"ת

ראה יהל אור ע' תעו.

146 מה הצאן כו' אף ישראל אע"פ שחוטאין

המדרש: כשם שאין בעל הבית תובע את הצאן לדיון, אף כשהן מזיקות לעצים, כך הקב"ה מנהיג את ישראל כצאן, אף על פי שהם חוטאים. הסיכום מביא את המדרש על "כשה אובד".

Shemot Rabbah 24:3 שמות רבה כ"ד:ג

... מה צאנו של יתרו יצא מן הישוב למדבר, כך ישראל יצאו ממצרים למדבר, שנאמר (שם שם, שם): וינהגם כעדר במדבר. דבר אחר: מה הצאן, אין נכנסת לצל קורה, כך הנהיג הקדוש ברוך הוא ארבעים שנה ישראל במדבר. דבר אחר: מה הצאן אין מתקנין לה אפוסיקון אלא רועה בכל יום, כך ישראל, לא התקין להם אפוסיקון אלא במדבר,

האומנם...", כפי שמציינת הערת קה"ת).

I Kings 8:27 מלכים א ח:כ"ז

כי האמנם יֵשֶׁב אֱלֹקִים עַל־הָאָרֶץ הַנְּהָ הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלְלוּךָ אֶף כִּי־הִבִּיתִי הֵזֶה אֲשֶׁר בְּנִיתִי:

But will G-d in very truth dwell on the earth? behold, heaven and the heaven of heavens cannot contain Thee; how much less this house that I have builded

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

137 ובקשתם משם

"ובקשתם משם את הוי" אלקיך": העצה להתמודדות עם המדבר הפנימי.

Deuteronomy 4:29 דברים ד:כ"ט

וּבִקְשַׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִצֵּאתָ כִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל־לִבְכֶּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

138 את האור כי טוב

"ה' ראה את האור כי טוב": האור הגנוז שבתוך כל יהודי.

Genesis 1:4 בראשית א:ד'

וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת־הָאֹר כִּי־טוֹב וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:
And G-d saw the light, that it was good; and G-d divided the light from the darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 איזהו שוטה המאבד

התלמוד מגדיר שוטה כ"מי שמאבד את כל מה שנותנים לו". בסיכום הדברים, הכוונה למי שאיבד את האור הגנוז.

Chagigah 4a:1-2 חגיגה ד' א:א-ב'

כְּמִי שֶׁנֶּגַח שׁוֹר תָּמוֹר וְגָמֵל, וְנַעֲשֶׂה מוֹעֵד לְכָל. אָמַר רַב פֶּפְאָ: אִי שְׂמִיעַ לְקָה לְרַב הוֹנָא הָא דְתַנְיָא: אִי זֶהוּ שׁוֹטָה — זֶה הַמַּאֲבֵד כָּל מַה שְּׁנוֹתְנִים לוֹ, הָיָה הָדָר בָּקָה. אִיפְעָא לְהוֹ: כִּי הָיָה הָדָר בָּקָה — מִמְקָרַע כְּסוּתוֹ הוּא דְהָיָה הָדָר בָּקָה, דְּדִמְיָא לְהָא, אוּ דְלִמָּא: מְכֻלְהוּ הָיָה הָדָר? תִּיקוּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה ד, א.

140 ובאו האובדים בארץ אשור

"ובאו האובדים בארץ אשור" בעת תקיעת השופר הגדול. הפסוק מובא על הניצוץ האבוד שעדיין יכול לשוב.

Isaiah 27:13 ישעיהו כ"ז:י"ג

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהִנֵּדְחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לָהּ בְּהָר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם:

And it shall come to pass in that day, That a great horn shall be blown; And they shall come that were lost in the land of Assyria, And they that were dispersed in the land of Egypt; And they shall worship the L-RD in the holy mountain at Jerusalem

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י כז, יג.

Come now, and let us reason together, Saith the L-RD;
Though your sins be as scarlet, They shall be as white as
snow; Though they be red like crimson, They shall be as
.wool

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

151 שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חורר

הוזהר על ספר שמות: כשושנה האדומה שהופכת ללבנה, כך החוטא, המכונה "אדום", נעשה לבן, כמו שנאמר: "אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו". הסיכום חוזר על פירוש זה למילים "בין השושנים".

Zohar II, 20a זח"ב כ, א

הערת קה"ת

ראה זח"ב כ, א.

152 והיה לכם לציצית

"והיה לכם לציצית". מילות הפתיחה של מאמר שהסיכום מצטט בעניין האש.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתְּרוּ אַחֲרָי לִבְכָּכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אֵתֶם זָנִים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and ;your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

153 כי תבואו כו' ושבתה הארץ

"כי תבואו אל הארץ... ושבתה הארץ שבת להווי". הסיכום מצטט את המאמר על כך בפרשת בהר, בעניין האש.

Leviticus 25:2 ויקרא כ"ה:ב

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תֵבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שְׁבַת לַה'

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land which I give you, then shall the land .keep a sabbath unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

154 ברוא סומקא לסוסיא חיורא

התלמוד: העוני נעשה לעם ישראל "כמו רצועה אדומה על סוס לבן". הסיכום קורא את הדימוי של אדום על גבי לבן לתוך "השושנים".

Chagigah 9b:12 חגיגה ט"ב:י"ב

אָמַר לָקָה אֲלֵהוּ לְבָר הִי הִי, וְאָמַרְתָּ לָהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר: מֵאֵי דְקִתִּיב: "הִנֵּה צִרְפְּתִיד וְלֹא בְכֶסֶף בְּחֶרְתִּיד בְּכוֹר עוֹנִי" — מִלְּמַד שְׁחֹר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל מִדּוֹת טוֹבוֹת לִיתֵן לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא מִצָּא אֶלָּא עֲנִיּוֹת. אָמַר שְׁמוּאֵל וְאִתִּימָא רַב יוֹסֵף, הֵינֵנו דְּאָמַרְתָּ אֵינְשִׁי: יָאֵה עֲנִיּוֹתָא לִיהוּדָאִי כִּי בְרוּא סוּמְקָא לְסוּסִיא חִיּוּרָא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה ט, ב.

שנאמר (שמות טז, ד): ויצא העם ולקטו. דבר אחר: מה הצאן אפילו מחבלת את האילנות, אין בעליה מעלין עליה, כך ישראל אף על פי שהן חוטאין, הקדוש ברוך הוא נוהג בהן כצאן. ...

Another matter, "Moses led Israel," that is what is written: "He led His people like sheep" (Psalms 78:52). Like which sheep? Like the sheep of Yitro; just as the sheep of Yitro emerged from the settlement to the wilderness, so, too, Israel emerged from Egypt to the wilderness, as it is stated: "He guided them like a flock in the wilderness" (Psalms 78:52). Another matter, just as sheep do not enter the shelter of a roof, so too, the Holy One blessed be He led Israel for ... forty years in

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

147 וישוב אל ה' וירחמהו

"וישוב אל ה' וירחמהו": לעורר רחמים על הניצוץ שבגלות.

Isaiah 55:7 ישעיהו נ"ה:ז

יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מִחֻשְׁבֹּתָיו וְיֵשֶׁב אֶל-ה' וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל-אֱלֹהֵינוּ כִּי-יִרְכָּה לְסֻלּוֹת:

Let the wicked forsake his way, And the man of iniquity his thoughts; And let him return unto the L-RD, and He will have compassion upon him, And to our G-d, for He will abundantly pardon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

148 ומדברך נאווה

"ומדברך נאווה". בקריאה הקושרת את "מדברך" ל"מדבר", הפסוק מלמד שהמדבר מתעלה לקדושה באמצעות תשובה.

Song of Songs 4:3 שיר השירים ד:ג

כַּחוֹת הַשָּׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְבָּרְךָ נֶאֱוָה כַּפֶּלַח הַרְמוֹן רִקְתָּהּ מִבְּעַד לְצִמְתָּהּ: Thy lips are like a thread of scarlet, And thy mouth is come-ly; Thy temples are like a pomegranate split open Behind .thy veil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

149 במדבר סיני באהל מועד

"במדבר סיני, באהל מועד". מילות הפתיחה של המאמר שהסיכום מצטט בעניין המדבר העליון.

Numbers 1:1 במדבר א':א

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶמְרָה:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after they were come out of the land of Egypt, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

150 אם יהיו חטאיכם כשנים

"אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו": האדום של החטא הופך ללבן.

Isaiah 1:18 ישעיהו א':י"ח

לְכוּרָנָא וְנוֹכַחְתָּה יֹאמַר ה' אִם-יְהִיו חַטָּאֵיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ אִם-יֵאָדִימוּ כְּתוֹלַע כְּצֶמֶר יִהְיוּ:

בעניין נהר כבר.

Bereshit Rabbah 16:3-4 בראשית רבה ט"ז:ג-ד

... עד מקום שהנהר מהלך, שם היא א"י. ואי זו? זו תרבקנה. רבי יהודה ורבי הונא רבי יודן אמר: הוא פרת, והוא נהר כבר פרת, שפרה ורבה עד שעוברין אותו בספינות. פרת, שמימיו פרין ורבין, פרת, שמפרש והולך עד שכלה במגריפה. כבר, שמימיו כלין. כבר, שפירותיו גסין ואינן יורדין בכברה. רבי הונא אמר: כבר בפני עצמו, פרת בפני עצמו. רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר: אומרים לפרת למה אין קולך הולך? אמר להם: איני צריך, מעשי מודיעים אותי. אדם נוטע בי נטיעה והיא עושה לשלושים יום, זורע בי ירק ...

And the name of the second river is Gihon; it is that which "encircles the entire land of Kush" (Genesis 2:13). "And the name of the second river is Gihon...[the land of Kush]" - Kush did not yet exist, and it says: "The entire land of Kush"? This is bewildering. It is because, "He tells the outcome from the outset." "And the name of the third river is Tigris; it is that which goes east of Ashur. And the fourth river, it is Euphrates" (Genesis 2:14). "And the name of

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

161 ואני בתוך הגולה על נהר כבר

הזהר מפרש את המילים "ואני בתוך הגולה" — המדרגה הנקראת "אני" כשהיא בגלות, "על נהר כבר", נהר שמימיו חדלו לזרום כפי שזרמו קודם. הסיכום מפנה אליו בעניין נהר כבר.

Zohar, Introduction 12:92-104 ספר הזהר, הקדמה י"ב:צ"ב-ק"ד

He smote the strong lion of Moab" is a reference to the two "Temples that existed for His sake and drew their strength from Him, namely, the first Temple and the second Temple. But as soon as He departed, the flow of blessing from above ceased; "He", as it were, "smote" them, destroyed them, made an end of them, and the sacred Throne was overturned, as it is written, "as I was among the captives" (Ezek. 1, 1), implying that that divine essence called "I" was in captivity. "On the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

162 ואני בתוך הגולה על נהר כבר

הקטע בזהר על פינחס שהסיכום מצטט בעניין נהר כבר; גם לקוטי תורה על בלק מצטט אותו, עם ציון דף 226, בעניין נהר כבר.

Zohar, Pinchas 96:656-97:662 ספר הזהר, פנחס צ"ו:תרנ"ו-צ"ז:תרס"ב

163 ברכות בראשית פט"ז

קטע המדרש מובא שם.

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת נ"ך כרך א ע"ש.

164 ובוהר בראשית ד"ו ע"ב

נוסח הקטע הזה בזהר מובא שם.

הערת קה"ת

הלשון באוה"ת שה"ש ע"קל. ע"ש. אוה"ת נ"ך כרך א ע"ש.

155 בגדי לבן ובגדי זהב

רעיא מהימנא על פרשת פינחס מדבר על בגדי הכהן הגדול הלבנים ועל בגדי הזהב שלו. הסיכום קושר אותם לאדום וללבן שבשושנה.

Zohar, Pinchas 120:811-121:822 ספר הזהר, פנחס ק"כ:תתי"א-קכ"א:תתכ"ב

156 אדמוני עם יפה עינים

דוד היה "אדמוני, עם יפה עיניים". הוא מובא כדוגמה נוספת לאדום המצטרף ליופי.

I Samuel 16:12 שמואל א ט"ז:י"ב

וַיִּשְׁלַח וַיָּבִיאוּהוּ וְהוּא אֲדָמוֹנִי עִם-יָפָה עֵינָיו וְטוֹב רְאִי וַיֹּאמֶר ה' קוֹם מִשָּׁחָהוּ כִּי-זֶה הוּא:

And he sent, and brought him in. Now he was ruddy, and withal of beautiful eyes, and goodly to look upon. And the 'L-RD said: 'Arise, anoint him; for this is he

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ש"א טז, יב.

157 בביאור ע"פ וכל בניך

הביאור על "וכל בניך למדי" דן בדוד ובירושלים ככחינה אחת, ובי"ה אורי וישעי"י כאור הנמשך בגלוי וכאור מקיף; הסיכום מצטט אותו לצד דברי הכתוב על דוד, "אדמוני עם יפה עינים".

הערת קה"ת

לעיל לא, ב.

158 אחזתיו ולא ארפנו

"אחזתי בו ולא הרפיתי ממנו": להחזיק באהבה לאחר שמוצאים אותה.

Song of Songs 3:4 שיר השירים ג:ד

כְּמַעַט שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצֵאתִי אֶת שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי אֲחֻזְתִּיו וְלֹא אֲרַפְנוּ עַד-שֶׁהִבֵּיתִי אֶל-בֵּית אָמִי וְאֶל-חֶדֶר הַזֹּרֵתִי:

Scarce had I passed from them, When I found him whom my soul loveth: I held him, and would not let him go, Until I had brought him into my mother's house, And into the chamber .of her that conceived me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 ואני בתוך הגולה על נהר כבר

"ואני בתוך הגולה על נהר כבר". שם הנהר, שפירושו "כבר", רומז לאהבה שהייתה קיימת מקדם.

Ezekiel 1:1 יחזקאל א:א

וַיְהִי בְשָׁלְשִׁים שָׁנָה בְּרִבְעֵי בְחֻמָּשָׁה לַחֹדֶשׁ וָאֲנִי בְּתוֹךְ-הַגּוֹלָה עַל-נְהַר-כְּבָר נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲרָאָה מְרָאוֹת אֱלֹקִים:

Now it came to pass in the thirtieth year, in the fourth month, in the fifth day of the month, as I was among the captives by the river Chebar that the heavens were opened, .and I saw visions of G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, א.

160 נהר כבר

המדרש דן בנהרות, ובהם נהר כבר ובמשמעות שמו. הסיכום מפנה אליו

its aroma never evaporates, so the Holy One, blessed be He, guides the world. If it were not so, the world would cease to ... exist because of man's sin. Sin is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

171 אני ישנה

"אני ישנה ולבי ער". אלו מילות הפתיחה של מאמר שהסיכום מצטט בעניין "רעי".

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה':ב'

אָנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דּוֹפֵק פֶּתַח־יָלִי אֲחֹתִי רְעִיתִי יוֹנְתִי תִמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־טֵל קְנֻצוֹתִי רְסִיסֵי לֵילָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the 'night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

172 לכו לחמו בלחמי

החכמה קוראת: "לכו לחמו בלחמי". הסיכום מביא את פירושה בעניין פרנסתם של ישראל.

Proverbs 9:5 משלי ט':ה'

לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי וּשְׁתּוּ בַיַּיִן מִסֻּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have' mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

173 יאר ה' פניו

"יאר הוי' פניו": ההארה של שלוש עשרה המידות.

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יָאֵר HAVAYAH פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנֶּךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

174 כבר היו לעולמים

"כבר היה במשך עידנים". הסיכום מצטט זאת כדי להראות שפירוש המילה "כבר" הוא "כבר" — האהבה שהייתה קיימת עוד לפני הבריאה.

Ecclesiastes 1:10 קהלת א':י'

יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֵּאמָר רְאֵה־זֶה חֲדָשׁ הוּא כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הָיָה מִלְפָּנָיו:

Is there a thing whereof it is said: 'See, this is new'?—it hath been already, in the ages which were before us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

165 ובזח"ג פנחס דרמ"ז ע"א

נוסח הקטע הזה בזהר מובא באור התורה על נ"ך, והקטע נזכר באור התורה על בלק.

הערת קה"ת

הלשון באוה"ת נ"ך עי' שצא, נזכר לעיל פ' בלק עד, ג. אוה"ת פ' בלק עי' אילד.

166 כי תקנה עבד עברי

"כי תקנה עבד עברי". הסיכום מפנה להסברו במאמר תורה אור "ואלה המשפטים".

Exodus 21:2 שמות כ"א:ב'

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעַת יֵצֵא לְחֶפְשִׁי חֲנָם:

If thou buy a Hebrew servant, six years he shall serve; and in the seventh he shall go out free for nothing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

167 בית אמי זו תורה שבכתב

הזוהר על ויקהל מכנה את הספר העליון, הנסתר בתוך כתיבתו כבהילת, תורה שבכתב, ואת הספר התחתון, השוכן "על הפה", תורה שבעל פה. הסיכום מצטט אותו (דף 200, בדפוס ריש) ביחס ל"בית אמי" כתורה שבכתב.

Zohar, Vayakhel 7:98-10:107 ספר הזהר, ויקהל ו':צ"ח-י"ק"ז

168 ונר דלוק על ראשו ומלמדין אותו

הגמרא מתארת את העובר במעי אמו: "נר דלוק על ראשו" ומלמדין אותו את כל התורה כולה". הסיכום מביא זאת כמקור ל"חדרו של מי שהרה אותו" — התורה שבעל פה.

Niddah 30b:19-20 נדה ל' ב:י"ט-כ'

וְנֵר דְּלוּק לֹו עַל רֵאשׁוֹ, וְצוּפָה וּמִכִּיט מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, שְׁנֶאֱמַר: "בְּהֵלוֹ נָרוֹ עָלַי רֵאשִׁי לְאוּרוֹ אֶלֶף חֹשֶׁךְ", וְאַל תִּתְמָה, שְׁהָרִי אָדָם יִשָּׁן כָּאֵן וְרוּאָה חֲלוּם בְּאַסְפִּמְיָא. וְאִין לֹךְ יָמִים שְׁאַדָּם שְׂרוּי בְּטוּכָה יוֹתֵר מֵאוּתָן הַיָּמִים, שְׁנֶאֱמַר: "מִי יִתְנַנִּי כִּירְחִי קְדָם כִּימֵי אֱלוֹהִי יִשְׁמְרֵנִי", וְאִיזְהוּ יָמִים שְׁיֵשׁ בְּהֶם יִרְחִים וְאִין בְּהֶם שְׁנִים? הָיִי אוֹמֵר: אֱלוֹ יִרְחִי לִידָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

169 ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך

"ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך". אלו מילות הפתיחה של מאמר שהסיכום מצטט.

Exodus 28:2 שמות כ"ח:ב'

וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:

And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother, for splendour and for beauty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

170 הרועה בשושנים ששונים הלכות

הזוהר מפרש את "הרועה בשושנים" כ"בין השונים תורה". הסיכום חוזר על פירוש זה.

Zohar, Shemot 50:364-51:374 ספר הזהר, שמות נ':שס"ד-נ"א:שע"ד

He then began to expound the verse: "My beloved is mine and I am my beloved's; he among the lilies tendeth his flock." 'What made me to belong to Him and Him to me? The fact that He feeds the world among lilies: as the lily has a sweet odour, is red, and yet turns white when pressed, and

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC); Pri Etz Chaim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daf Shevui (CC0); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/10/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק